

**PARLAMENTARNA SKUPŠTINA
BOSNE I HERCEGOVINE**

198

Na osnovu člana IV. 4. a) Ustava Bosne i Hercegovine, Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine, na 48. sjednici Predstavničkog doma, održanoj 18. marta 2009. godine, i na 28. sjednici Doma naroda, održanoj 27. aprila 2009. godine, usvojila je

ZAKON

**O ZRAKOPLOVSTVU BOSNE I HERCEGOVINE
DIO PRVI - OSNOVNE ODREDBE**

Član 1.
(Predmet Zakona)

Ovim zakonom uređuju se uslovi za siguran zračni saobraćaj u zračnom prostoru Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: BiH), koji se odnosi na: ovlaštenja u oblasti civilnog zrakoplovstva i kontrole zračnog saobraćaja, opće uslove za zrakoplovstvo; obaveze i odgovornosti u pogledu zrakoplovne navigacije; inspeksijski i stručni nadzor; usluge u zrakoplovnoj plovidbi; aerodrome; potragu i spašavanje; avione; zrakoplovno ovlašteno i zrakoplovno stručno osoblje; zrakoplovne operatere i druge djelatnosti u zrakoplovstvu; istraživanje nesreća i incidenata; sigurnost civilnog zrakoplovstva i prekršaje u zrakoplovstvu.

Član 2.
(Primjena Zakona)

- (1) Zrakoplovne aktivnosti u zračnom prostoru iznad teritorije BiH mogu se provoditi samo prema uslovima određenim ovim zakonom i propisima donesenim na osnovu ovog zakona. Pri tome, teritorija BiH je teritorija države definirana u Konvenciji o međunarodnom civilnom zrakoplovstvu (u daljnjem tekstu: Čikaška konvencija).
- (2) Izvan teritorije BiH, odredbe ovog zakona i propisi doneseni na osnovu ovog zakona primjenjuju se na zrakoplove registrirane u BiH, pod uslovom da te odredbe nisu u

suprotnosti sa zakonodavstvom države u kojoj se u tom trenutku zrakoplov nalazi.

- (3) Propisi iz oblasti civilnog zrakoplovstva, doneseni prije 1. aprila 1992. godine, primjenjivat će se u BiH ako nisu u suprotnosti sa Ustavom BiH, ovim zakonom i propisima donesenim na osnovu ovog zakona ili drugih zakona BiH koji uređuju oblast civilnog zrakoplovstva.

Član 3.
(Definicije)

U smislu ovog zakona navedeni pojmovi imaju sljedeće značenje:

- a) aerodrom je unaprijed definirano područje na kopnu ili vodi (uključujući sve objekte, instalacije i opremu) namijenjeno za slijetanje, polijetanje i kretanje zrakoplova u bilo kojem dijelu ili cjelini;
- b) ARC je potvrda o provjeri plovidbenosti koja se izdaje uz Uvjerenje o plovidbenosti i služi kao dokaz da je osigurana kontinuirana plovidbenost zrakoplova (Airworthiness Review Certificate - ARC);
- c) avioprijevoznik je preduzeće za zračni saobraćaj s važećom dozvolom za rad i važećim AOC (Air Operator Certificate);
- d) sigurnost civilnog zrakoplovstva (security) je kombinacija mjera i ljudskih i prirodnih resursa namijenjena da zaštiti civilno zrakoplovstvo protiv akata nezakonitog ometanja;
- e) član kabinske posade je član posade koji, u interesu sigurnosti putnika, obavlja dužnosti koje mu odrede operater ili vođa zrakoplova, ali koji ne smije djelovati kao član letачke posade;
- f) član letачke posade je član posade koji posjeduje odgovarajuću dozvolu za obavljanje dužnosti koje su ključne za operacije zrakoplova u toku vremena leta;
- g) država registra je država u čiji registar je zrakoplov uveden;
- h) ECAA avioprijevoznik je avioprijevoznik, čije je glavno sjedište smješteno u državi članici Evropske unije ili državi strani u Multilateralnom sporazumu o uspostavljanju evropske zajedničke zrakoplovne oblasti;

- i) ESARR-i ("EUROCONTROL" Safety Regulatory Requirements) su EUROCONTROL-ovi regulatorni zahtjevi vezani za sigurnost leta;
- j) let obuhvata vrijeme između trenutka kada se prvo lice ukrca u zrakoplov s namjerom da leti, do trenutka kada su se sva takva lica iskrcala;
- k) MTOM je maksimalna masa pri polijetanju, što odgovara certificiranom iznosu specifičnom za sve tipove zrakoplova, kao što je navedeno u uvjerenju o plovidbenosti zrakoplova;
- l) operater je lice, organizacija ili preduzeće koje je angažirano ili nudi da se angažira u operacijama zrakoplova;
- m) operativna ograničenja su mjere vezane za buku koje ograničavaju ili smanjuju pristup civilnih podzvučnih mlaznih aviona nekom aerodromu. Pojam uključuje operativna ograničenja čiji cilj je povlačenje iz operacija zrakoplova koji su na granici udovoljavanja zahtjevima u određenim aerodromima kao i djelimična operativna ograničenja, koja utiču na operacije civilnih podzvučnih zrakoplova u skladu s periodom vremena;
- n) Potvrda zračnog operatera AOC (Air Operator Certificate) je potvrda koja ovlašćuje operatera da vrši komercijalne operacije zračnog saobraćaja navedene u potvrdi;
- o) radna dozvola (Operating Licence) je odobrenje koje nekom operateru izdaje BiH, kojim mu dozvoljava da za novčanu naknadu izvrši prijevoz putnika, pošte i/ili tereta zrakom ili da izvodi lokalne letove koji ne uključuju prijevoz zrakom između različitih aerodroma, kao što je navedeno u dozvoli za rad;
- p) SDR označava specijalno pravo vučenja (Special Drawing Right), kako ga je definirao Međunarodni monetarni fond;
- r) slot je planirano vrijeme dolaska ili odlaska koje je na raspolaganju ili je dodijeljeno za neko kretanje zrakoplova određenog datuma na koordiniranom aerodromu;
- s) Služba kontrole letenja (ATC) je služba koja obuhvata usluge koje se pružaju u svrhu sprečavanja sudara između zrakoplova i, na manevarskoj površini, između zrakoplova i prepreka, pospješivanja i održavanja urednog toka zračnog saobraćaja;
- t) Služba zračne plovidbe (ANS) je služba koja obuhvata kontrolu letenja (ATC), upravljanje zračnim saobraćajem (u daljnjem tekstu: ATM), komunikacije, navigacijske i nadzorne sisteme (u daljnjem tekstu: CNS), meteorološke službe za zračnu plovidbu (u daljnjem tekstu: MET) i službe zrakoplovnih informacija (u daljnjem tekstu: AIS);
- u) strani avioprijevoznik je avioprijevoznik čije glavno sjedište nije smješteno u državi članici Evropske unije ili državi strani u Multilateralnom sporazumu o uspostavljanju evropske zajedničke zrakoplovne oblasti;
- v) stručni nadzor je sveobuhvatni pregled aktivnosti organizacije s ciljem potvrđivanja usklađenosti s regulatornim zahtjevima propisanim od BHDCA (Audit) i sistematska procjena određene karakteristike s ciljem provjere usklađenosti s regulatornim zahtjevima;
- z) upravljanje zrakoplovom (aircraft operation) je upotreba zrakoplova od trenutka kad se pokreću njegovi motori (power applied to its engines) u svrhu vožnja ili stvarnog polijetanja do trenutka kada se zrakoplov zaustavi na površini s potpuno zaustavljenim motorima; osim toga, označavat će pokretanje zrakoplova vučenjem i vozilima za guranje unazad (push-back vehicles) ili snagom koja je karakteristična za pogon i uzgon zrakoplova (powers which are typical for the drive and the lift of aircraft);
- aa) uravnotežen pristup je pristup po kojem će nadležni organ razmotriti mjere koje su na raspolaganju za rješavanje problema buke na nekom aerodromu na njegovoj teritoriji, naime, predvidivi efekat smanjenja buke zrakoplova na izvoru, na planiranje i upravljanje površinama za slijetanje, na operativne procedure za smanjenje buke i operativna ograničenja;
- bb) zainteresirane strane su fizička ili pravna lica na koja utiču ili će vjerovatno uticati, ili koja imaju opravdan interes za uvođenje mjera na smanjenju buke, uključujući operativna ograničenja;
- cc) Zajednički komitet je tijelo koje se sastoji od država strana u Multilateralnom sporazumu o uspostavljanju evropske zajedničke zrakoplovne oblasti, uspostavljeno u skladu s članom 18. ovog sporazuma;
- dd) zaštitna zona aerodroma je zona u kojoj je postavljanje ili izgradnja objekata i opreme (prirodnih i vještačkih) ograničena ili zabranjena radi uticaja na sigurnost (safety) zračnih operacija;
- ee) Zbornik zrakoplovnih informacija (AIP) je publikacija koju izdaje ili je izdala nadležna institucija BiH i koja sadrži zrakoplovne informacije trajnog karaktera koje su ključne za zračnu plovidbu;
- ff) zemlja u razvoju označava državu koju je na listu primalaca zvanične pomoći za razvoj stavila Organizacija za ekonomsku saradnju i razvoj (OECD);
- gg) zrakoplov je svaka naprava koja se održava u atmosferi zbog reakcije zraka, osim reakcije zraka u odnosu na zemljinu površinu. Ovaj pojam obuhvata:
- 1) žiroplane,
 - 2) dirizable,
 - 3) jedrilice,
 - 4) avione,
 - 5) slobodne i vezane balone,
 - 6) zmajeve,
 - 7) padobrane,
 - 8) leteće modele,
 - 9) opremu za zračne sportove,
 - 10) druga sredstva koja su namijenjena za upotrebu u zračnom prostoru, pod uslovom da se njima rukuje na visini višoj od trideset metara iznad zemlje ili nivoa mora;
- hh) zrakoplovi na granici zadovoljavanja (marginally compliant aircraft) su civilni podzvučni zrakoplovi koji ispunjavaju certifikacione granice iz Čikaške konvencije, kumulativnom marginom ne više od 5 EPNdB (efektivni nivo primljene buke u decibelima), gdje je kumulativna margina broj izražen u EPNdB koji se dobije sabiranjem individualnih margina (tj. razlika između certificiranog nivoa buke i maksimalno dozvoljenog nivoa buke) na svakoj od tri referentne tačke za mjerenje buke definirane Čikaškom konvencijom.

Član 4.

(Princip usklađenosti Zakona s međunarodnim propisima)

- (1) Ovaj zakon usklađen je s Čikaškom konvencijom, standardima, preporučenom praksom i procedurama izdatim u skladu s ovom konvencijom, kao i propisima Evropske unije (u daljnjem tekstu: EU) koji su sadržani u Multilateralnom sporazumu o osnivanju zajedničke evropske zrakoplovne oblasti (u daljnjem tekstu: Multilateralni sporazum o ECAA).
- (2) Propisi koji budu doneseni na osnovu ovog zakona bit će redovno i blagovremeno usklađivani s Čikaškom konvencijom, standardima, preporučenom praksom i procedurama izdatim u skladu s ovom konvencijom, kao i propisima EU sadržanim u Multilateralnom sporazumu o ECAA.

Član 5.

(Nadležnost u oblasti civilnog zrakoplovstva i pružanju usluga u zračnoj plovidbi)

- (1) Za provođenje politike u oblasti civilnog zrakoplovstva nadležno je Ministarstvo komunikacija i prometa BiH (u daljnjem tekstu: Ministarstvo), osim ako ovim ili drugim zakonom nije drugačije određeno.

- (2) Direkcija za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: BHDCA) obavlja dužnosti definirane ovim zakonom, nadležna je i odgovorna za obavljanje funkcije regulatora i nadzora u civilnom zrakoplovstvu i kontroli leta.
- (3) Pružanje usluga u zračnoj plovidbi u zračnom prostoru iznad teritorije BiH obavljat će pružalac usluga u zračnoj plovidbi (u daljnjem tekstu: pružalac usluga). Osnivanje, nadležnosti, ovlaštenja, upravljanje, kao i druga pitanja vezana za uspostavljanje pružaoca usluga bit će regulirani posebnim zakonom.
- (4) Pružalac usluga može pružati usluge u zračnoj plovidbi i izvan zračnog prostora BiH, ako je to regulirano međunarodnim sporazumom u kojem je BiH jedna od ugovornih strana.
- (5) Pružaoci usluga u zračnoj plovidbi iz drugih država mogu pružati usluge unutar zračnog prostora BiH, ako je to regulirano međunarodnim sporazumom u kojem je BiH jedna od ugovornih strana.

Član 6.

(Opći uslovi za zrakoplovstvo)

- (1) Unutar BiH let se može obaviti civilnim zrakoplovom koji je registriran u BiH u skladu s odredbama ovog zakona.
- (2) Zrakoplovi korišteni u carinske i policijske svrhe kao i zrakoplovi koji se koriste jedino za potrebe države ili entiteta, a ne za komercijalni zračni transport, moraju zadovoljavati odredbe ovog zakona i propise donesene na osnovu ovog zakona. Za ove zrakoplove BHDCA može dozvoliti izuzetke od primjene odredbi ovog zakona i propisa donesenih na osnovu ovog zakona, ako se tim izuzetkom neće narušiti međunarodni zračni saobraćaj u BiH, uključujući i zračni prostor i aerodrome koji se za taj saobraćaj koriste.
- (3) Civilni zrakoplov registriran u drugoj državi može letjeti u zračnom prostoru BiH ako postoji međunarodni ugovor između BiH i te države ili ako posjeduje posebno odobrenje izdato od BHDCA.
- (4) Odredbe ovog zakona, koje se primjenjuju na zrakoplove registrirane u stranim državama, jednako se primjenjuju na zrakoplove registrirane u vannacionalnom registru.
- (5) U zračnom prostoru BiH nijedan zrakoplov ne može letjeti supersoničnom brzinom, osim ako Ministarstvo za takav let ne izda izričito odobrenje.

Član 7.

(Vojno zrakoplovstvo i drugo državno zrakoplovstvo)

- (1) Vojni zračni saobraćaj je zračni saobraćaj u kojem učestvuju vojni zrakoplovi BiH i strani vojni zrakoplovi, a koji isključivo služi u vojne svrhe.
- (2) Vojni zrakoplovi su zrakoplovi koji su upisani u Registar vojnih zrakoplova.
- (3) Propisi koji reguliraju operacije vojnih zrakoplova u BiH moraju biti usklađeni s pravilima letenja u BiH, kako ne bi ugrozili operacije civilnih zrakoplova.
- (4) Propise kojima se reguliraju operacije vojnih zrakoplova u BiH izrađuje Ministarstvo odbrane BiH u saradnji s BHDCA.
- (5) Strani vojni zrakoplov može ući u zračni prostor BiH i operirati unutar tog prostora jedino ako za to posjeduje posebnu dozvolu izdatu od Ministarstva, a uz saglasnost Ministarstva odbrane BiH, i u skladu sa uslovima datim u takvoj dozvoli.
- (6) Ministarstvo vanjskih poslova BiH izdaje dozvole za slijetanje stranih državnih zrakoplova u BiH ili prelete stranih državnih zrakoplova koji nemaju namjeru slijetanja u BiH.
- (7) Državnim zrakoplovima smatraju se, u skladu s međunarodnim ugovorima, zrakoplovi koji se upotrebljavaju u vojne, carinske ili policijske svrhe, i zrakoplovi koji se upotrebljavaju isključivo za prijevoz lica koja uživaju poseban status.

Član 8.

(Korištenje stranih dokumenata)

Da bi omogućila ispunjavanje obaveza i odgovornosti iz ovog zakona, BHDCA može koristiti potvrde, ovlaštenja, odobrenja i tehničke nalaze stranih civilnih zrakoplovnih vlasti, uključujući i agencije određene od takvih vlasti, i može pružati, na osnovu reciprociteta, slične usluge takvim stranim vlastima i agencijama.

DIO DRUGI - DIREKCIJA ZA CIVILNO ZRAKOPLOVSTVO (BHDCA)

POGLAVLJE I. STATUS BHDCA

Član 9.

(Status)

- (1) BHDCA je upravna organizacija u sastavu Ministarstva.
- (2) Sjedište BHDCA je u Banjoj Luci.
- (3) BHDCA ima regionalne urede sa sjedištem u Sarajevu i Mostaru.

Član 10.

(Rukovođenje radom BHDCA)

- (1) Generalni direktor i dva zamjenika generalnog direktora čine rukovodstvo BHDCA. Generalni direktor i njegovi zamjenici su državni službenici.
- (2) Generalni direktor rukovodi radom BHDCA. Zamjenici generalnog direktora rukovode radom sektora, u skladu s pravilnikom kojim se uređuje unutrašnja organizacija BHDCA.
- (3) Generalni direktor i zamjenici bit će izabrani iz tri konstitutivna naroda u BiH, vodeći računa o nacionalnoj i entitetskoj zastupljenosti.
- (4) Generalni direktor odgovoran je ministru komunikacija i prometa BiH (u daljnjem tekstu: ministar). Zamjenici su odgovorni generalnom direktoru.

Član 11.

(Organizacija BHDCA)

- (1) Unutrašnja organizacija BHDCA utvrđuje se kao posebna cjelina u okviru Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji Ministarstva.
- (2) Unutrašnja organizacija BHDCA mora sadržavati unutrašnju strukturu, vrste i nadležnost organizacionih jedinica, sistematizaciju radnih mjesta te upravljanje i odgovornost u upravljanju BHDCA.
- (3) Unutrašnju organizaciju BHDCA predlaže generalni direktor, donosi je ministar, a potvrđuje Vijeće ministara BiH (u daljnjem tekstu: Vijeće ministara).

Član 12.

(Radni odnosi)

- (1) Na BHDCA primjenjuje se Zakon o državnoj službi u institucijama Bosne i Hercegovine i Zakon o radu u institucijama Bosne i Hercegovine.
- (2) Na BHDCA primjenjuje se Zakon o plaćama i naknadama u institucijama Bosne i Hercegovine.
- (3) Zaposleni u BHDCA imaju pravo na poseban dodatak na plaću.

Član 13.

(Izvori finansiranja)

- (1) BHDCA će se finansirati na sljedeći način:
 - a) iz budžeta institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine,
 - b) iz dijela sredstava koja ostvaruje Bosna i Hercegovina kroz naknade od korisnika za pružene usluge u zračnoj plovidbi (rutne naknade),
 - c) iz naknade koje plaćaju putnici u odlasku s aerodroma u BiH,
 - d) od naknade koje plaćaju operateri zrakoplova po toni prevezene robe/tereta u civilnom zračnom saobraćaju,
 - e) od prihoda koje ostvaruje vlastitom djelatnošću i
 - f) drugih izvora u skladu sa zakonom.

- (2) Iznos sredstava iz stava (1) tačka b) ovog člana, na prijedlog BHDCA, utvrđuje Vijeće ministara kroz Bazu troškova za rutne naknade, a u skladu s obavezama preuzetim iz međunarodnih ugovora u kojima je BiH ugovorna strana.
- (3) Naknada iz stava (1) tač. c), d), i e) ovog člana utvrđuje se posebnom odlukom BHDCA.

POGLAVLJE II. NADLEŽNOSTI BHDCA

Član 14.

(Nadležnosti za donošenje provedbenih propisa)

- (1) Ako nije drugačije utvrđeno ovim zakonom, BHDCA je nadležna za donošenje svih propisa zasnovanih na ovom zakonu. BHDCA će prije donošenja ovih propisa provesti konsultacije sa subjektima na koje se ti propisi odnose.
- (2) Propisi iz stava (1) ovog člana objavljuju se u "Službenom glasniku BiH". BHDCA može objaviti propise i u službenim publikacijama civilnog zrakoplovstva.
- (3) BHDCA će, s ciljem olakšanja i ubrzanja regulatornog procesa te osiguranja evropske standardizacije, kao referencu, u svoje popise uvrstiti sljedeće propise:
- propise EU koji su sadržani u Multilateralnom sporazumu o ECAA i koji će u svojoj primjeni imati prednost u odnosu na domaće zakonodavstvo,
 - propise Evropske organizacije za sigurnost zrakoplovstva (EASA),
 - propise Evropske organizacije za sigurnost zračne plovidbe (u daljnjem tekstu: EUROCONTROL) - ESSAR, osim ako su obuhvaćeni Multilateralnim sporazumom o ECAA,
 - Zajedničke propise za zrakoplovstvo (JAR), osim ako su obuhvaćeni Multilateralnim sporazumom o ECAA i
 - propise Međunarodne organizacije za civilno zrakoplovstvo (u daljnjem tekstu: ICAO).
- (4) Propisi koji se uključuju kao referenca primjenjivat će se na engleskom jeziku. BHDCA će osigurati dostupnost prijevoda tih propisa na odgovarajući način.
- (5) BHDCA će odobriti izuzeće od propisa, samo pod uslovom da je takvo izuzeće u skladu s propisima EU koji su sadržani u Multilateralnom sporazumu o ECAA.
- (6) Inicijativu za izmjenu propisa koji donese BHDCA generalnom direktoru može uložiti i fizičko i pravno lice registrirano u BiH. U inicijativi za izmjenu propisa podnosilac će navesti pojedinosti propisa zbog kojih traži izmjenu, način na koji bi propis trebalo da se izmijeni, kao i razloge zbog kojih propis treba izmijeniti u javnom ili interesu sigurnosti.

Član 15.

(Nadležnosti za izdavanje dozvola)

- (1) BHDCA je jedini organ vlasti civilnog zrakoplovstva nadležan za registraciju zrakoplova i izdavanje, produžavanje i obnavljanje dozvola, potvrda, odobrenja i ovlaštenja iz oblasti civilnog zrakoplovstva u BiH.
- (2) BHDCA može prenijeti funkcije kao što su:
- obavljanje pregleda, testiranja, provođenje ispita;
 - provjera i utvrđivanje ispunjenosti uslova za:
 - registraciju zrakoplova,
 - izdavanje, produženje i obnavljanje dozvola, potvrda, odobrenja, autorizacija i ovlaštenja.
- (3) Funkcije iz stava (2) ovog člana BHDCA može prenijeti na bilo koje pravno ili fizičko lice koje zadovoljava uslove koje posebnim propisom utvrđuje BHDCA.
- (4) Sve prenesene funkcije bit će provedene u skladu s posebnim pravilima i propisima koje će donijeti BHDCA.
- (5) Dalje prenošenje dodijeljenih funkcija iz stava (2) ovog člana nije dozvoljeno.

Član 16.

(Nadležnost za certificiranje pružaoca usluga)

- (1) BHDCA kao imenovano tijelo državne nadzorne vlasti civilnog zrakoplovstva (NSA) vršit će certificiranje pružaoca usluga i provoditi nadzor nad pružanjem usluga u zračnoj

plovidbi od pružaoca usluga, s ciljem održavanja sigurnosti zračne plovidbe (safety).

- (2) Za izdavanje, izmjenu i obnavljanje certifikata iz stava (1) ovog člana, pružalac usluga dužan je platiti naknadu čiji će iznos biti utvrđen naredbom ministra.
- (3) BHDCA može delegirati obavljanje usluga certificiranja pružaoca usluga drugoj instituciji koja je ovlaštena u skladu s međunarodnim propisima.

Član 17.

(Statistički izvještaj)

- (1) BHDCA je dužna podnijeti izvještaj Agenciji za statistiku BiH o svim poslovnim podacima koji budu potrebni za evidentiranje adekvatnih saobraćajnih statističkih pokazatelja u roku od 30 dana od završetka poslovnog tromjesječja, u skladu s domaćim i međunarodnim zahtjevima u pogledu izvještavanja.
- (2) BHDCA je dužna podnijeti zrakoplovne statističke izvještaje međunarodnim zrakoplovnim institucijama, a u skladu s međunarodnim standardima.

DIO TREĆI - ZRAČNI PROSTOR, PRUŽANJE USLUGA U ZRAČNOJ PLOVIDBI, POTRAGA I SPAŠAVANJE

POGLAVLJE I. ZRAČNI PROSTOR

Član 18.

(Zračni prostor)

Zračni prostor BiH je prostor iznad kopna i teritorijalnog mora BiH.

Član 19.

(Područje letnih informacija)

- (1) Radi pružanja usluga letnih informacija i obavljanja uzbunjivanja, ministar utvrđuje područje letnih informacija (FIR Sarajevo).
- (2) Područje letnih informacija može se prostirati i van zračnog prostora BiH, do granica utvrđenih međunarodnim sporazumima.

Član 20.

(Pravila letenja)

- (1) Pravila leta u BiH izrađuje BHDCA, u saradnji s Ministarstvom odbrane BiH, a odobrava ih Ministarstvo i objavljuje kao ministarsku naredbu o zrakoplovstvu, u roku od šest mjeseci od stupanja na snagu ovog zakona.
- (2) Pravila leta za vojni zračni saobraćaj ne smiju ugroziti sigurnost civilnih zrakoplova.
- (3) Kada je to neophodno u interesu odbrane ili u interesu sigurnosti, Vijeće ministara može, u koordinaciji s Ministarstvom odbrane BiH, proglasiti neke dijelove zračnog prostora zabranjenim, ograničenim ili opasnim zonama za civilne zrakoplove te u tom smislu donositi posebne procedure. Zabrane ili ograničenja su, koliko god je to moguće, privremeni, a ukidaju se čim prestanu postojati razlozi za njihovu primjenu.

Član 21.

(Upravljanje zračnim prostorom)

- (1) Upravljanje zračnim prostorom (Airspace Management - ASM) je funkcija planiranja čiji je primarni cilj maksimiziranje upotrebe raspoloživog zračnog prostora putem dinamične raspodjele vremena korištenja i, povremeno, raspodjelom zračnog prostora između različitih kategorija korisnika zračnog prostora na osnovu kratkoročnih potreba.
- (2) Oblikovanje (organizacija i struktura), klasifikacija, fleksibilna upotreba zračnog prostora te druge funkcije s ciljem maksimalnog korištenja raspoloživog zračnog prostora (u daljnjem tekstu: upravljanje zračnim prostorom) provode se prema odredbama ovog zakona i međunarodnih sporazuma.
- (3) Upravljanje zračnim prostorom u području letnih informacija utvrđenih u skladu s odredbama stava (2) ovog člana u

nadležnosti je Ministarstva, uz saglasnost Ministarstva odbrane BiH.

- (4) Način upravljanja zračnim prostorom utvrđuje se posebnim propisom koji donosi BHDCA.

Član 22.

(Komitet za upravljanje zračnim prostorom)

- (1) S ciljem strateškog upravljanja zračnim prostorom (nivo 1.), a radi pripreme prijedloga značajnih za upravljanje zračnim prostorom, Vijeće ministara osniva Komitet za upravljanje zračnim prostorom kojeg čine tri civilna i dva vojna predstavnika.
- (2) Civilni predstavnici Komiteta za upravljanje zračnim prostorom iz stava (1) ovog člana imenuju se na prijedlog Ministarstva, BHDCA i pružaoca usluga, a vojni predstavnici na prijedlog Ministarstva odbrane BiH.
- (3) Članovi Komiteta za upravljanje zračnim prostorom imaju pravo na naknadu za svoj rad. Naknade za rad članova Komiteta za upravljanje zračnim prostorom utvrđuje Vijeće ministara posebnom odlukom.

Član 23.

(Jedinica za upravljanje zračnim prostorom)

- (1) S ciljem operativnog upravljanja zračnim prostorom (nivo 2.), pružalac usluga dužan je uspostaviti Jedinicu za upravljanje zračnim prostorom (Airspace Management Cell-AMC), u čijem radu učestvuju i predstavnici koje imenuje Ministarstvo odbrane BiH.
- (2) Sastav Jedinice iz stava (1) ovog člana i bliže odredbe o načinu njenog rada utvrđuju se posebnim propisom koji donosi BHDCA.

Član 24.

(Upravljanje zračnim prostorom u realnom vremenu)

- (1) S ciljem upravljanja zračnim prostorom u realnom vremenu (nivo 3.), pružalac usluga i Ministarstvo odbrane BiH uspostaviti će postupke za civilno-vojnu koordinaciju i osigurati komunikacijske sisteme koji omogućavaju međusobnu razmjenu podataka kako bi se omogućila aktivacija, deaktivacija i relokacija zračnog prostora, kako je odredila Jedinica za upravljanje zračnim prostorom.
- (2) Pružalac usluga dužan je uspostaviti procedure za civilno-vojnu koordinaciju i komunikacijske sisteme između organizacionih jedinica nadležnih za operativne usluge u zračnom saobraćaju.

Član 25.

(Organizacija i klasifikacija zračnog prostora)

- (1) BHDCA će, u saradnji s pružaocem usluga, donijeti pravila i propise za organizaciju i klasifikaciju zračnog prostora BiH.
- (2) Organizaciju i klasifikaciju zračnog prostora BiH (FIR Sarajevo), kao i projektiranje procedura za let definirat će pružalac usluga, u saradnji s BHDCA.
- (3) Provjeru i odobravanje organizacije i klasifikacije zračnog prostora, kao i procedura za let provodi BHDCA.

Član 26.

(Korištenje zračnog prostora)

- (1) Zračni prostor BiH koristi se u skladu s ovim zakonom i posebnim pravilima i propisima koje donosi BHDCA.
- (2) U govornoj komunikaciji u zračnom prostoru BiH mogu se koristiti jezici u službenoj upotrebi u BiH i/ili engleski jezik. Bliže odredbe o uslovima i načinu upotrebe ovih jezika u zračnom prostoru BiH bit će utvrđene posebnim propisom koji donosi BHDCA.

POGLAVLJE II. USLUGE U ZRAČNOJ PLOVIDBI

Član 27.

(Pružanje usluga u zračnoj plovidbi)

- (1) Usluge u zračnoj plovidbi pružaju se u području letnih informacija BiH u svrhu sigurnog, redovnog i nesmetanog odvijanja zračnog saobraćaja svih civilnih i vojnih zrakoplova, uz uslove i na način utvrđen ovim zakonom i posebnim propisima koje donosi BHDCA.

- (2) Pružalac usluga osigurat će pružanje svih usluga u zračnoj plovidbi, uz uslove i na način utvrđen ovim zakonom i na osnovu njega donesenim propisima.
- (3) Pružalac usluga obavezan je donijeti operativna uputstva za rad u skladu s ovim zakonom, propisima donesenim na osnovu ovog zakona i međunarodnim ugovorima koji obavezuju BiH te svoje poslove obavljati u skladu s tim uputstvima.
- (4) BHDCA će, u saradnji s pružaocem usluga, donijeti pravila i propise za pružanje usluga u zračnoj plovidbi.

Član 28.

(Usluge u zračnoj plovidbi)

- (1) Usluge u zračnoj plovidbi unutar zračnog prostora BiH bit će osigurane za Opći zračni saobraćaj (GAT) i Operativni zračni saobraćaj (OAT).
- (2) Pružalac usluga osigurat će pružanje usluga u zračnoj plovidbi za civilni i vojni zračni saobraćaj. Procedure za koordinaciju bit će utvrđene posebnim sporazumom zaključenim s Ministarstvom odbrane BiH.
- (3) Usluge u zračnoj plovidbi pružaju se u području letnih informacija BiH u svrhu sigurnog, redovnog i nesmetanog odvijanja zračnog saobraćaja svih civilnih i vojnih zrakoplova, uz uslove i na način utvrđen ovim zakonom i propisima donesenim na osnovu ovog zakona.
- (4) Usluge u zračnoj plovidbi obuhvataju:
- upravljanje zračnim saobraćajem (ATM):
 - kontrolu zračnog saobraćaja (ATC),
 - upravljanje protokom zračnog saobraćaja (ATFCM),
 - pružanje letnih informacija (FIS),
 - uzbunjivanje (Alerting),
 - upravljanje zračnim prostorom (ASM),
 - zrakoplovno informiranje (AIS),
 - zrakoplovne komunikacije, navigacija i nadzor (CNS),
 - zrakoplovna meteorologija (MET),
 - projektiranje, postavljanje, održavanje i nadzor nad radom i ispravnosti tehničkih sredstava i objekata civilne zračne plovidbe.

Član 29.

(Osoblje za pružanje usluga u zračnoj plovidbi)

- (1) BHDCA će donijeti propise za licenciranje kontrolora leta u BiH koji će biti u skladu s Čikaškom konvencijom, propisima EU i ESSAR-ima.
- (2) BHDCA će donijeti propise za licenciranje ostalog osoblja za koje je licenciranje neophodno, a koji će biti u funkciji pružanja usluga u zračnoj plovidbi, a u skladu s međunarodnim propisima i standardima.

Član 30.

(Kontrolirani aerodromi)

Aerodromi, koje je BHDCA certificirala i shodno tome klasificirala, označavaju se kao kontrolirani aerodromi na kojima se moraju osigurati usluge u zračnoj plovidbi koje se sastoje od aerodromskih i terminalnih usluga u zračnoj plovidbi. Za kontrolirane aerodrome bit će dodijeljen adekvatan kontrolirani zračni prostor.

POGLAVLJE III. POTRAGA I SPAŠAVANJE

Član 31.

(Službe za potragu i spašavanje)

- (1) Na prijedlog Ministarstva, Vijeće ministara donosi poseban propis kojim se uređuje način uspostavljanja službi za potragu i spašavanje u skladu s odredbama Čikaške konvencije.
- (2) Službe za potragu i spašavanje bit će uspostavljene unutar cijele teritorije BiH.
- (3) Pružalac usluga uspostaviti će jedan spasilački koordinacioni centar za cijelu teritoriju BiH.
- (4) Službe za potragu i spašavanje saraduju s odgovornima za istragu nesreća i s odgovornima za brigu o žrtvama nesreće.

Da bi se olakšala istraga nesreće, uz jedinice za spašavanje će, kad god je to moguće, biti i lica koja su kvalificirana za vođenje istrage o zrakoplovnim nesrećama, ali ta lica neće ometati primarni cilj spašavanja nastradalih.

- (5) Do dolaska odgovarajuće komisije za istraživanje nesreće ili istražilaca, određenih prema ovom zakonu, olupina zrakoplova neće se pomijerati više nego što je to potrebno za spašavanje lica u zrakoplovu i odnošenje tijela poginulih lica. Svi pomjereni predmeti čuvaju se na mjestu nesreće u skladu s praksom i postupcima uobičajenim u istrazi nesreća.
- (6) Ministarstvo će zaključiti posebne sporazume sa službama za potragu i spašavanje drugih država.
- (7) BHDCA će vršiti koordinaciju, nadzor i kontrolu kvaliteta rada službi za potragu i spašavanje.

Član 32.

(Komitet za potragu i spašavanje)

- (1) Vijeće ministara osnovat će Komitet za potragu i spašavanje.
- (2) Nadležnosti Komiteta za potragu i spašavanje, njegov sastav i trajanje mandata bit će određeni odlukom o osnivanju Komiteta za potragu i spašavanje, a u skladu s Čikaškom konvencijom.
- (3) Članovi Komiteta za potragu i spašavanje imenuju se na prijedlog Ministarstva.
- (4) Članovi Komiteta za potragu i spašavanje imaju pravo na naknadu za svoj rad. Naknade za rad članova Komiteta za potragu i spašavanje određuje Vijeće ministara posebnom odlukom.

Član 33.

(Organizacije koje pružaju usluge u zračnoj plovodbi)

Organizacije koje pružaju usluge u zračnoj plovodbi, kao i certificirani aerodromi dio su organizacije potrage i spašavanja i pružaju pomoć i informacije koje traži spasilački koordinacioni centar. Ove organizacije preduzet će radnje koje opravdavaju date okolnosti i bez takvog zahtjeva.

Član 34.

(Operater zrakoplova)

- (1) Operater ili korisnik zrakoplova, lica koja su zaposlena u zrakoplovu ili na aerodromima ili drugim objektima za zrakoplovstvo, dužni su učestvovati u potrazi i spašavanju.
- (2) Lica koja su učestvovala u potrazi i spašavanju zrakoplova imaju pravo na naknadu za takvo učešće. Ako Ministarstvo drugačije ne odluči u pojedinačnom slučaju, naknadu plaća operater ili vlasnik traženog, odnosno spašavanog zrakoplova.

Član 35.

(Posebni sporazumi)

BHDCA će zaključiti posebne sporazume o saradnji u oblasti potrage i spašavanja s organizacijama, institucijama, pravnim i fizičkim licima u BiH.

DIO ČETVRTI- AERODROMI

Član 36.

(Aerodromi)

- (1) Pravo i odgovornost za izgradnju i upravljanje aerodromima imaju institucije entiteta BiH.
- (2) Entitetske institucije mogu prenijeti svoje pravo i odgovornost za izgradnju i upravljanje aerodromima na bilo koje fizičko i pravno lice.

Član 37.

(Potvrda za aerodrom i Registar aerodroma)

- (1) Međunarodni i domaći zračni saobraćaj unutar BiH dozvoljen je samo na aerodromima čiji operateri imaju potvrdu za aerodrom izdatu od BHDCA.
- (2) BHDCA vodi Registar aerodroma. Oblik i sadržaj Registra aerodroma, kao i način njegovog vođenja utvrđuje se posebnim propisom koji donosi BHDCA.

Član 38.

(Uslovi za dobivanje potvrde za aerodrom)

- (1) Za dobivanje potvrde za aerodrom, on mora ispuniti sljedeće uslove:
 - a) da je podnosilac zahtjeva operater aerodroma ili je ovlašten od operatera da rukovodi aerodromom i bude nosilac potvrde za aerodrom koja će biti izdata;
 - b) da fizičke karakteristike aerodroma i njegova vizuelna sredstva, kao i okolni teren, zgrade, objekti i njihove oznake, ispunjavaju ICAO standarde i propise EÜ, za kategorije zrakoplova koje su predviđene da koriste aerodrom;
 - c) da su navigacijska sredstva i uređaji za slijetanje kao i drugi telekomunikacijski uređaji i sistemi napajanja električnom energijom na aerodromu adekvatni za predviđene operacije aerodroma;
 - d) da je nivo usluga u zračnoj plovodbi, koje su osigurane na aerodromu, u skladu s ovim zakonom;
 - e) da su na aerodromu na zadovoljavajućem nivou osigurane meteorološke usluge;
 - f) da je program sigurnosti aerodroma u skladu s ovim zakonom;
 - g) da su izrađeni prihvatljivi planovi za vanredne okolnosti na aerodromu i da će oni biti ažurirani;
 - h) da su uspostavljene odgovarajuće vatrogasne i spasilačke službe s adekvatnim brojem odgovarajućeg iskusnog i obučenog osoblja;
 - i) da postoji unutrašnja administrativna organizacija i uprava aerodroma; i
 - j) da je uspostavljena kontrola, u saradnji s lokalnim vlastima, s ciljem ograničavanja gradnje u blizini aerodroma i u zaštićenim zonama aerodroma, definirana posebnim sporazumom.
- (2) Kod izdavanja potvrde za aerodrom, BHDCA će uzeti u obzir i sljedeće aspekte:
 - a) mogući uticaj aerodroma na okolinu uključujući očuvanje okoline i urbani razvoj i
 - b) da se provode procedure za zaštitu od buke zrakoplova.

Član 39.

(Uslovi i ograničenja u vezi sa sigurnošću)

Prilikom izdavanja potvrde za aerodrom, BHDCA može propisati uslove i ograničenja za upotrebu aerodroma, ako je to potrebno u interesu sigurnosti zračne plovodbe (safety) i sigurnosti civilnog zrakoplovstva (security).

Član 40.

(Upravljanje na komercijalnoj osnovi)

- (1) S potvrdom za aerodrom, nosilac potvrde stiče pravo da upravlja aerodromom na komercijalnoj osnovi i da utvrđuje naknade za korištenje aerodroma i njegovih instalacija i objekata.
- (2) Naknade za korištenje aerodroma i njegovih instalacija i objekata odobrava BHDCA uzimajući u obzir međunarodne obaveze.

Član 41.

(Uslovi za različite kategorije i vrste aerodroma)

Uslovi za različite kategorije i vrste aerodroma, letilišta, heliodroma, hidrodroma i terena, kao i način njihovog korištenja i certificiranja bit će utvrđeni posebnim propisom koji donosi BHDCA.

Član 42.

(Zahtjevi za obučenosť osoblja)

- (1) Zahtjevi za obučenosť osoblja koje obavlja poslove značajne za sigurnosť zračne plovodbe (safety) i sigurnosť civilnog zrakoplovstva (security) bit će utvrđeni posebnim propisom koji donosi BHDCA.
- (2) Nosilac potvrde za aerodrom izdat će posebne potvrde o obučenosťi osoblja.

Član 43.

(Ukidanje i suspenzija potvrde za aerodrom)

- (1) BHDCA će suspendirati potvrdu za aerodrom izdatu u skladu s ovim zakonom ako utvrdi da operater aerodroma, oprema, objekti ili službe nisu u skladu s važećim propisima, uslovima ili ograničenjima.
- (2) BHDCA će tražiti od nosioca potvrde za aerodrom da u određenom vremenskom periodu preduzme mjere za otklanjanje nedostataka, pod uslovom da se ona može izvršiti bez ugrožavanja sigurnosti zračne plovidbe (safety) i sigurnosti civilnog zrakoplovstva (security). Do izvršenja mjera za otklanjanje nedostataka BHDCA može propisati ograničenja operacija na aerodromu.
- (3) BHDCA će ukinuti potvrdu za aerodrom izdatu u skladu s ovim zakonom ako nosilac potvrde za aerodrom ne otkloni nedostatke, kako je to predviđeno stavom (2) ovog člana.

Član 44.

(Obavljanje poslova za koje je odgovorna BiH)

Operateri aerodroma, koji su dobili potvrdu za aerodrom, dužni su da, u saradnji s nadležnim institucijama BiH, osiguravaju izvršavanje poslova imigracijske kontrole, carinske politike i drugih poslova koji su u nadležnosti BiH.

Član 45.

(Zaštitne zone aerodroma)

- (1) BHDCA će donijeti poseban propis kojim će biti utvrđena ograničenja gradnje u blizini aerodroma, detaljna procedura za određivanje zaštitnih zona aerodroma i detaljne procedure za obilježavanje zrakoplovnih prepreka.
- (2) Propis iz stava (1) ovog člana uključivat će ograničenja gradnje, kao i uslove po kojima će se odobravati izuzeća i dozvole za gradnju.
- (3) Nadležni organ ne može izdati odobrenje za gradnju u zaštitnim zonama aerodroma bez prethodne saglasnosti izdate od BHDCA.
- (4) Izvan zaštitne zone aerodroma dozvola za gradnju bit će odobrena samo uz saglasnost BHDCA, ako visina zgrade iznosi preko 100 metara od površine. BHDCA može uvesti ograničenja na instalacije više od 30 metara koje su smještene na vrhu prirodnih ili vještačkih uzvišenja, pod uslovom da vrh te instalacije prelazi više od 100 metara najviše uzvišenje u radijusu od 1,5 kilometara oko instalacije.

Član 46.

(Interferencija s navigacijskim instalacijama)

- (1) Ako pružalac usluga ukaže BHDCA-u da će budući objekti smetati navigacijskim instalacijama, za takve objekte BHDCA neće izdati saglasnost za gradnju. U tu svrhu pružalac usluga obavijestit će BHDCA o lokacijama svih navigacijskih instalacija i oblasti oko tih instalacija u kojima bi moglo doći do smetnji zbog objekata. BHDCA će obavještavati pružaoca usluga o planiranju gradnje takvih objekata.
- (2) Vlasnik ili nosilac prava korištenja objekta tolerirat će izmjenu objekata koji ometaju navigacijske instalacije na način da smetnje prestanu, osim u slučaju da pružalac usluga može izbjeći smetnje uz troškove koji nisu veći od troškova buduće izmjene objekta.

Član 47.

(Ostale zrakoplovne prepreke)

Odredbе člana 45. ovog zakona će se također primjenjivati na ostale prepreke, kao što su: drveće, slobodne žice, stubovi, brane i druge instalacije, oprema i sl.

Član 48.

(Uklanjanje zrakoplovnih prepreka)

- (1) Vlasnik ili nosilac prava korištenja na objektu koji prelazi dozvoljenu visinu dozvolit će da visina tog objekta bude dovedena do dozvoljene, ako to od njih zatraži BHDCA. Isto važi i za ostale zrakoplovne prepreke.

- (2) Ako u slučaju iz stava (1) ovog člana dovođenje do dozvoljene visine nije izvodivo, vlasnik ili nosilac prava korištenja dopustit će provođenje neophodnih mjera da bi se zaštitila sigurnost zračne plovidbe (safety).

Član 49.

(Nadoknada)

Ako vlasnik ili nosilac prava korištenja pretrpe štetu zbog primjene odredbi ovog zakona, bit će im isplaćena pravična nadoknada čijim će se iznosom uzeti u obzir šteta ili uništenje objekta, kao i interes tog lica i javni interes.

Član 50.

(Instalacije za mjerenje buke)

- (1) Operateri aerodroma za javnu upotrebu dužni su da izgrade i održavaju instalacije na aerodromu i u njegovoj blizini za stalno mjerenje buke koju emitiraju zrakoplovi koji polijeću i slijeću na taj aerodrom, u skladu s međunarodnim standardima.
- (2) BHDCA, kao i svaka zainteresirana strana, bit će redovno obavještavana o mjerenjima buke.
- (3) BHDCA može odobriti izuzetke pod uslovom da ne postoji potreba da se takve instalacije grade i održavaju.

Član 51.

(Operativna ograničenja u pogledu buke)

- (1) BHDCA će ograničiti pristup aerodromima za civilne podzvučne zrakoplove koji su na granici zadovoljavanja zahtjeva bez obzira na druga već postojeća operativna ograničenja čiji je cilj smanjenje emisije buke povezane s operacijama zrakoplova, u skladu s propisima EU koji su sadržani u Multilateralnom sporazumu o ECAA.
- (2) BHDCA će imati jednak pristup u postupanju s problemima u pogledu buke na aerodromima. BHDCA može utvrditi ekonomske stimulacije, kao mjeru za upravljanje bukom.
- (3) Prilikom razmatranja operativnih ograničenja, bit će uzeti u obzir vjerovatni troškovi i dobiti od različitih mjera koje su na raspolaganju kao i specifične karakteristike aerodroma.
- (4) Mjere ili kombinacije mjera koje se preduzimaju u skladu s ovim članom neće biti restriktivnije nego što je to neophodno da bi se postigao uspostavljeni cilj vezan za zaštitu okoline za određeni aerodrom. One neće biti diskriminacijske na osnovu nacionalnosti ili identiteta avio prijevoznika ili proizvođača zrakoplova.
- (5) Operativna ograničenja zasnovana na učinku (performance-based) zasnivat će se na karakteristikama buke zrakoplova određenim u postupku certifikacije u skladu s Čikaškom konvencijom.

Član 52.

(Pravila o procjeni)

- (1) Prilikom razmatranja odluke o operativnim ograničenjima za data operativna ograničenja i za karakteristike aerodroma, bit će uzete u obzir informacije navedene u propisu EU koji je sadržan u Multilateralnom sporazumu o ECAA o uspostavljanju pravila i procedura kada se radi o uvođenju operativnih ograničenja u pogledu buke na aerodromu EU.
- (2) Kada se procjenjuje uticaj aerodromskih projekata na okolinu, u skladu s propisom EU koji je sadržan u Multilateralnom sporazumu o ECAA o procjeni uticaja određenih javnih ili privatnih projekata na okolinu, koji je na snazi, smatrat će se da procjena izvršena u skladu s tim propisom EU, koji je sadržan u Multilateralnom sporazumu o ECAA, zadovoljava zahtjeve iz stava (1) ovog člana, pod uslovom da su pri procjeni u najvećem mogućem obimu uzete u obzir informacije navedene u propisu EU koji je sadržan u Multilateralnom sporazumu o ECAA o uspostavljanju pravila i procedura kada se radi o uvođenju operativnih ograničenja u pogledu buke na aerodromima EU.
- (3) Stav (1) ovog člana neće se primjenjivati na:
 - a) operativna ograničenja koja su već bila uspostavljena prije 9. aprila 2005. godine;

- b) manje tehničke izmjene u operativnim ograničenjima koje su djelimične prirode, a koje nemaju nikakve značajne posljedice po troškove aviokompanija operatera na datum aerodromu, a koje su uvedene poslije 9. aprila 2005. godine.

Član 53.

(Pravila za uvođenje ograničenja)

Ako procjena svih raspoloživih mjera, uključujući djelimična operativna ograničenja, a koja je izvršena u skladu sa zahtjevima iz ovog zakona, pokaže da se na neki aerodrom moraju uvesti mjere u pogledu buke s ciljem da se povuku zrakoplovi koji su na granici zadovoljavanja zahtjeva, za aerodrom koji je u razmatranju primjenjivat će se sljedeća pravila:

- a) šest mjeseci nakon završetka procjene i odluke o uvođenju operativnih ograničenja na tom aerodromu, zrakoplovima koji su na granici zadovoljavanja zahtjeva, neće biti dozvoljeno da pružaju usluge većeg obima od onih pružanih u istom periodu prošle godine;
- b) najranije šest mjeseci nakon toga, od svakog operatera može biti zatraženo da smanji broj kretanja svojih zrakoplova koji su na granici zadovoljavanja zahtjeva koji opslužuju taj aerodrom po godišnjoj stopi koja nije veća od 20% od početnog ukupnog broja tih kretanja.

Član 54.

(Izuzeća)

- (1) Zrakoplovi koji su na granici zadovoljavanja zahtjeva, a koji su registrirani u zemlji u razvoju, do 28. marta 2012. godine bit će izuzeti od odredbi ovog zakona pod uslovom da:
 - a) su takvi zrakoplovi, kojima su izdati certifikati o buci po standardima navedenim u Čikaškoj konvenciji, korišteni na datum aerodromu između 1. januara 1996. i 31. decembra 2001. godine (referentni period), i
 - b) da je taj zrakoplov u referentnom periodu bio u registru date zemlje u razvoju i da njime i dalje upravlja fizičko ili pravno lice ustanovljeno u toj zemlji.
- (2) U pojedinačnim slučajevima BHDCA može odobriti pojedinačne operacije zrakoplova koji su na granici zadovoljavanja zahtjeva koje se ne bi mogle obavljati na osnovu drugih odredbi ovog zakona.
- (3) Ovo izuzeće ograničeno je na zrakoplove čije su pojedinačne operacije takve izuzetne prirode da bi bilo nerazumno odbiti privremeno izuzeće i na zrakoplove koji izvode nekomercijalne letove u svrhu humanitarne pomoći, izmjena, opravki ili održavanja.

Član 55.

(Dodjela aerodromskih slotova)

- (1) Postupak i uslovi za dodjelu aerodromskih slotova bit će utvrđeni posebnim propisom koji donosi BHDCA, u skladu s propisima EU sadržanim u Multilateralnom sporazumu o ECAA.
- (2) Dodjela aerodromskih slotova vršit će se u skladu s transparentnim, nepristrasnim i nediskriminacijskim pravilima.

Član 56.

(Opsluživanje na zemlji)

- (1) Nadležni organ aerodroma dužan je preduzeti neophodne mjere da za pružaoce usluga opsluživanja na zemlji osigura slobodan pristup tržištu za pružanje usluga opsluživanja trećim stranama i da osigura pravo na samoopsluživanje.
- (2) Nadležni organ aerodroma osigurat će da:
 - a) isporučio usluga opsluživanja i korisnici aerodroma koji žele da se samoopslužuju imaju pristup aerodromskim instalacijama u obimu koji im je neophodan za obavljanje njihovih aktivnosti;
 - b) svi uslovi koje postavi za takav pristup budu objektivni, transparentni i nediskriminacijski;
 - c) prostor koji je na raspolaganju za opsluživanje na zemlji na aerodromu dijeli se između različitih isporučilaca usluga

opsluživanja i korisnika aerodroma koji vrše samoopsluživanje, uključujući sve učesnike u toj oblasti, u obimu koji je neophodan za korištenje njihovih prava i za omogućavanje efektivne i fer konkurencije na osnovu objektivnih, transparentnih i nediskriminacijskih kriterija;

- d) sve naknade koje se naplaćuju za takav pristup budu određene u skladu s objektivnim, transparentnim i nediskriminacijskim kriterijima.
- (3) U slučaju postojanja drugog ovlaštenog pružaoца usluga opsluživanja na zemlji, njega neće direktno ili indirektno kontrolirati nadležni organ aerodroma.
- (4) BHDCA će, posebnim propisom, utvrditi uslove za dobivanje potvrde od drugog pružaoца usluga opsluživanja na zemlji.
- (5) Odredbe ovog člana neće se primjenjivati prije nego što budu ispunjeni svi uslovi koji su utvrđeni propisima EU.

Član 57.

(Komitet korisnika aerodroma)

- (1) Nadležni organ aerodroma uspostaviti će komitet korisnika aerodroma od predstavnika korisnika aerodroma ili organizacija koje predstavljaju korisnike aerodroma.
- (2) Svi korisnici aerodroma imaju pravo da budu u komitetu korisnika aerodroma.

Član 58.

(Ostala pitanja u vezi s korištenjem i upotrebom aerodroma)

Bliže odredbe o korištenju i upotrebi aerodroma utvrđuju se posebnim propisom koji donosi BHDCA.

DIO PETI - ZRAKOPLOVI

POGLAVLJE I. REGISTRACIJA ZRAKOPLOVA

Član 59.

(Registar zrakoplova)

- (1) Registar civilnih zrakoplova (u daljnjem tekstu: Registar) vodi BHDCA.
- (2) Registar je javna knjiga.
- (3) Oblik, sadržaj i način vođenja Registra uređuje se posebnim propisom koji donosi BHDCA.

Član 60.

(Podobnost za registraciju)

- (1) Zrakoplov se može upisati u Registar pod sljedećim uslovima:
 - a) da je vlasnik zrakoplova država BiH ili jedan od entiteta, odnosno kanton ili općina ili fizičko lice državljanin BiH s prebivalištem u BiH, odnosno pravno lice sa sjedištem u BiH,
 - b) da vlasnik zrakoplova posjeduje dokaz o brisanju zrakoplova iz Registra bilo koje druge države, i
 - c) da je zrakoplov u plovibnom stanju.
- (2) Zrakoplov u vlasništvu stranog fizičkog lica s prebivalištem u BiH bit će upisan u Registar, pod uslovom da zrakoplov pretežno boravi u BiH, na osnovu posebnog propisa koji donosi BHDCA.
- (3) Zahtjev za upis u Registar podnosi vlasnik zrakoplova ili operater zrakoplova, uz saglasnost vlasnika, u pisanoj formi. Uz zahtjev se prilažu dokazi kojima se potvrđuje da je podnosilac zahtjeva vlasnik zrakoplova, odnosno operater zrakoplova te isprave čije podnošenje se zahtijeva u skladu s ovim zakonom i na osnovu njega donesenim propisima. O obavljenom upisu u Registar, BHDCA izdaje uvjerenje o registraciji zrakoplova podnosiocu zahtjeva za upis.
- (4) Vlasnik zrakoplova ili operater dužan je u roku od 15 dana prijaviti BHDCA-u svaku nastalu promjenu podataka upisanih u Registar. Promjene unesene u Registar unose se i u uvjerenje o registraciji, ako je to primjenjivo.

Član 61.

(Privremena registracija i registracija zrakoplova u zakupu)

- (1) Zrakoplov može biti privremeno upisan u Registar:

- a) ako se zrakoplov nalazi u inozemstvu i izvršen je prijenos vlasništva na vlasnika u BiH, ali nisu ispunjeni svi uslovi za registraciju,
 - b) u svrhe ispitivanja i utvrđivanja letnih sposobnosti i tehničkih karakteristika zrakoplova izgrađenog u BiH koji nije homologiran, a koji zadovoljava tehničke zahtjeve za plovidbenost.
- (2) BHDCA izdaje potvrdu o privremenoj registraciji koja važi najduže 12 mjeseci.
 - (3) Strani zrakoplov, koji je u zakup uzelo fizičko lice državljanin BiH, odnosno pravno lice sa sjedištem u BiH, upisuje se u Registar u roku od 12 mjeseci od dana kada je zrakoplov dopremljen u BiH. Taj rok može se produžiti za narednih šest mjeseci, ako to, na zahtjev operatera tog zrakoplova, odobri BHDCA.
 - (4) Odredbe ovog zakona koje se odnose na sigurnost zračnog saobraćaja primjenjuju se na zrakoplov iz stava (3) ovog člana.
 - (5) Zrakoplov upisan u Registar i dat u zakup stranom fizičkom ili pravnom licu radi obavljanja zračnog saobraćaja u inozemstvu može se upisati u strani registar zrakoplova, na zahtjev zakupca uz odobrenje vlasnika, ako je to predviđeno propisima odnosno države. Ako se taj zrakoplov ne upisuje u strani registar, u Registru se vodi kao zrakoplov dat u zakup u inozemstvo.

Član 62.

(Brisanje iz Registra)

- (1) Brisanje zrakoplova iz Registra obavlja se na osnovu zahtjeva vlasnika zrakoplova ili operatera zrakoplova uz saglasnost vlasnika, i to ako:
 - a) više nisu ispunjeni uslovi propisani ovim zakonom;
 - b) je zrakoplov registriran kao vojni zrakoplov;
 - c) je zrakoplov rastavljen, uništen ili izgubljen, a potraga završena;
 - d) zrakoplov nije imao valjanu potvrdu o provjeri plovidbenosti (ARC) tokom protekle tri godine, osim ako vlasnik nije u vremenskom periodu koji odredi BHDCA dostavio dokaz o plovidbenosti.
- (2) Zahtjev za brisanje zrakoplova iz Registra podnosi se u roku od 15 dana od sticanja uslova propisanih ovim zakonom.
- (3) Ako Registar pokazuje da nad zrakoplovom postoji hipoteka, zrakoplov se ne može brisati iz Registra bez saglasnosti nosioca hipoteke ili bez odluke nadležnog suda.
- (4) Nakon brisanja zrakoplova iz Registra, BHDCA će odmah ukinuti uvjerenje o registraciji tog zrakoplova.
- (5) Nakon brisanja zrakoplova iz Registra, zrakoplovne isprave i knjige predaju se u BHDCA, izuzev dozvola za osoblje. Odredba o predaji ne primjenjuje se u slučaju da je izvršen prijenos zrakoplova u drugu državu ili je na drugi način registriran u stranom registru zrakoplova.

Član 63.

(Državna pripadnost i registarske oznake zrakoplova)

- (1) Zrakoplovi koji su upisani u Registar moraju biti označeni zastavom BiH i oznakom "E7", koju dodjeljuje ICAO za BiH kao i registarskom oznakom.
- (2) Strani zrakoplov, tokom leta u zračnom prostoru BiH, mora nositi oznake državne pripadnosti i registarske oznake utvrđene propisom države registracije tog zrakoplova ili oznake predviđene međunarodnim ugovorom.
- (3) Bliže odredbe o načinu označavanja zrakoplova utvrđuju se posebnim propisom koji donosi BHDCA.

Član 64.

(Prijenos odgovornosti)

- (1) U skladu s članom 83bis Čikaške konvencije, BHDCA može, putem sporazuma s nadležnom vlasti civilnog zrakoplovstva druge države, prenijeti odgovornost uspostavljenu Čikaškom konvencijom za zrakoplov registriran u BiH na tu zemlju.

- (2) BHDCA može, putem sporazuma sa zrakoplovnom vlasti druge države, preuzeti odgovornost, uspostavljenu Čikaškom konvencijom, za zrakoplov registriran u toj zemlji. Svaki takav zrakoplov podliježe odredbama ovog zakona i na osnovu njega donesenim propisima.

POGLAVLJE II. USLOVI ZA SIGURNU UPOTREBU ZRAKOPLOVA I ZRAKOPLOVNIH UREĐAJA

Član 65.

(Tehnički zahtjevi za plovidbenost)

- (1) Zrakoplov i zrakoplovni uređaj mogu se upotrebljavati u BiH samo ako zadovoljavaju uslove za sigurnu zračnu plovidbu (u daljnjem tekstu: tehnički zahtjevi za plovidbenost) i ekološku podobnost.
- (2) Tehnički zahtjevi za plovidbenost određuju se zavisno od vrste, kategorije i namjene zrakoplova, odnosno od vrste i namjene zrakoplovnog uređaja.
- (3) Bliže odredbe o tehničkim zahtjevima za plovidbenost i ekološku podobnost utvrđuju se posebnim propisom koji donosi BHDCA.

Član 66.

(Uslovi za upotrebu zrakoplova)

- (1) Zrakoplov se može upotrebljavati samo prema vrsti, kategoriji i namjeni, na način propisan u odobrenom letaćkom priručniku.
- (2) Bliže odredbe o uslovima i načinu upotrebe zrakoplova, zavisno od njihove vrste, kategorije i namjene, i zrakoplovnim uređajima koji moraju biti ugrađeni u zrakoplov, utvrđuju se posebnim propisom koji donosi BHDCA.
- (3) Vojni zrakoplov BiH, koji se upotrebljava za letove koji se ne smatraju vojnim, mora zadovoljavati tehničke zahtjeve za plovidbenost predviđene ovim zakonom i posebnim propisom koji donosi BHDCA.

Član 67.

(Projektiranje, gradnja i prepravke)

- (1) Projektiranje, gradnja i prepravke zrakoplova i zrakoplovnog uređaja obavljaju se prema tehničkim uslovima za gradnju koji se utvrđuju posebnim propisom.
- (2) Projektiranje, gradnju i prepravke zrakoplova ili zrakoplovnog uređaja, tehničku kontrolu i izradu tehničko-tehnološke dokumentacije može obavljati samo pravno lice koje za to ovlasti BHDCA. Uslovi za dobivanje ovog ovlaštenja utvrđuju se posebnim propisom koji donosi BHDCA.
- (3) Za obavljanje pregleda potrebnih za utvrđivanja ispunjavanja uslova za dobivanje ovlaštenja iz stava (2) ovog člana plaća se naknada koju utvrđuje BHDCA.
- (4) Izuzetno od odredbi stava (2) ovog člana, samoizgradnju ili sastavljanje zrakoplova, njegovih uređaja i izmjena može obavljati fizičko lice u skladu sa uslovima utvrđenim posebnim propisom koji donosi BHDCA.

Član 68.

(Homologacija zrakoplova i zrakoplovnog uređaja)

- (1) Novi tip zrakoplova i zrakoplovnog uređaja podliježe postupku homologacije radi utvrđivanja saglasnosti s tehničkim zahtjevima za plovidbenost.
- (2) Ispitivanje radi homologacije novog tipa zrakoplova i zrakoplovnog uređaja obavlja pravno lice koje za to ovlasti BHDCA.
- (3) Na osnovu projektne i budžetske dokumentacije, te izvještaja o ispitivanju radi homologacije iz stava (1) ovog člana, BHDCA potvrđuje homologaciju i izdaje potvrdu o saglasnosti (Type Certificate Approval).
- (4) Priznavanje stranih homologacijskih ispitivanja tipa zrakoplova i zrakoplovnog uređaja koji se prvi put uvozi iz stranih tipskih certifikata i drugih odgovarajućih isprava obavlja BHDCA i izdaje odgovarajuću potvrdu tipskog certifikata.

- (5) Troškove ispitivanja u postupku homologacije zrakoplova i zrakoplovnog uređaja snosi podnosilac zahtjeva.
- (6) Za obavljanje pregleda, radi utvrđivanja ispunjavanja uslova za obavljanje ispitivanja radi homologacije iz stava (1) ovog člana, plaća se naknada koju utvrđuje BHDCA.
- (7) Bliže odredbe o homologaciji zrakoplova i zrakoplovnog uređaja i uslovima za dobivanje ovlaštenja za ispitivanje utvrđuju se posebnim propisima koji donosi BHDCA.

Član 69.

(Uvjerenje o plovidbenosti)

- (1) Sposobnost zrakoplova za sigurnu zračnu plovidbu (u daljnjem tekstu: plovidbenost zrakoplova) utvrđuje se pregledom obavljenim na način utvrđen ovim zakonom i posebnim propisima koje donosi BHDCA, a dokazuje se uvjerenjem o plovidbenosti koje izdaje, odnosno produžava BHDCA.
- (2) Uvjerenje o plovidbenosti izdaje se na neograničeno vrijeme.
- (3) Uz uvjerenje o plovidbenosti izdaje se i Potvrda o provjeri plovidbenosti (ARC).
- (4) Potvrda o provjeri plovidbenosti (ARC) izdaje se s rokom važenja od 12 mjeseci.

Član 70.

(Oduzimanje uvjerenja o plovidbenosti)

- (1) Ako se inspekcijskim pregledom utvrdi da zrakoplov ne odgovara kategoriji ili namjeni navedenoj u uvjerenju o plovidbenosti zrakoplova, odnosno da više ne zadovoljava neki od uslova za izdavanje uvjerenja o plovidbenosti, uvjerenje će biti oduzeto i o tome doneseno rješenje. Oduzeto uvjerenje vraća se BHDCA-u.
- (2) Na zahtjev operatera zrakoplova, bit će izdato novo uvjerenje o plovidbenosti za odgovarajuću kategoriju, odnosno namjenu zrakoplova ako su ispunjeni uslovi za izdavanje uvjerenja o plovidbenosti utvrđeni posebnim propisom.

Član 71.

(Plovidbenost stranog zrakoplova)

- (1) Zrakoplovi trećih zemalja koji slijeću na aerodrome u BiH mogu biti predmet inspekcije na aerodromskoj platformi (SAFA inspection) ako se sumnja da nisu u saglasnosti sa ICAO standardima i propisima EU. Isto se primjenjuje na zrakoplove registrirane u državama članicama EU ili državama supotpisnicama Multilateralnog sporazuma o ECAA.
- (2) Prilikom inspekcije na aerodromskoj platformi moraju se preduzeti sve potrebne mjere kojima se osigurava izbjegavanje nepotrebnog zadržavanja zrakoplova.
- (3) Po završetku inspekcije na aerodromskoj platformi, voda zrakoplova ili predstavnik operatera mora biti informiran o nalazima ove inspekcije.
- (4) U slučaju ozbiljnih nedostataka na zrakoplovu, izvještaj o tome mora biti dostavljen operateru zrakoplova i Evropskoj komisiji.
- (5) U slučaju da neusaglašenost zrakoplova sa ICAO standardima predstavlja jasnu opasnost za sigurnost zračne plovidbe (safety), operater zrakoplova mora dobiti mogućnost da otkloni nedostatke prije polijetanja.
- (6) Ako ne dobije potvrdu da su mjere za uklanjanje nedostataka provedene prije leta na zadovoljavajući način, zrakoplovni inspektor prizemljit će zrakoplov (zabraniti polijetanje zrakoplovu), dok se ne otkloni opasnost za zračnu plovidbu (safety). Informaciju o prizemljenju BHDCA će, bez odgađanja, dostaviti nadležnim vlastima dotičnog operatera i državi registra zrakoplova.
- (7) BHDCA može, u koordinaciji s državom odgovornom za operacije predmetnog zrakoplova ili državom registra zrakoplova, propisati neophodne uslove pod kojim zrakoplovu može biti dozvoljeno da leti do aerodroma na kojem se nedostaci mogu otkloniti. U slučaju nepotpune valjanosti uvjerenja o plovidbenosti, odnosno potvrde o

provjeri plovidbenosti (ARC), prizemljenje može biti ukinuto samo ako operater dobije odobrenje za let od države ili država preko kojih će let biti obavljen.

- (8) Bliže odredbe o načinu provođenja inspekcije na platformi, kriterijima sigurnosne procjene i dostavljanju informacija o inspekcijama na platformi bit će utvrđene posebnim propisom koji donosi BHDCA.

Član 72.

(Tehnički let zrakoplova)

- (1) Ako se utvrdi da zrakoplov ne zadovoljava uslove potrebne za izdavanje uvjerenja o plovidbenosti, odnosno ako se na zrakoplovu za koji je izdato uvjerenje o plovidbenosti, odnosno Potvrda o provjeri plovidbenosti (ARC) dogodi kvar, ali je zrakoplov sposoban za siguran let uz određena ograničenja, BHDCA može dopustiti da takav zrakoplov, bez putnika, obavi let od aerodroma na kojem se zatekao do aerodroma na kojem će biti popravljen.
- (2) Izuzetno od odredbe stava (1) ovog člana, zrakoplov na kojem se desio kvar može i bez odobrenja BHDCA obaviti tehnički prelet od aerodroma na kojem se zatekao do aerodroma opredjeljenja na kojem će biti popravljen, u skladu s odgovarajućim postupcima za tehnički prelet zrakoplova i uslovima propisanim u letačko-operativnom priručniku te na način utvrđen u letačkom priručniku zrakoplova.

Član 73.

(Naredbe o plovidbenosti)

- (1) BHDCA će opozvati tipski certifikat ili uvjerenje o plovidbenosti ako utvrdi ili dobije izvještaj od nadležne institucije države koja je certificirala određeni tip zrakoplova ili uređaja zrakoplova, ili od njegovog proizvođača ili operatera da je do nedostatka došlo zbog previda u konstrukciji, ugrađenim materijalima, u postupku izrade i homologaciji kao i zbog neodgovarajućeg načina korištenja i održavanja zrakoplova i uređaja zrakoplova, sve dok se taj nedostatak ne otkloni.
- (2) Svaki vlasnik/operater zrakoplova koji je registriran u BiH obavezan je konsultirati evropske regulatorne i druge informacije o državi dizajna u smislu provjera koje je potrebno obaviti u vezi s potencijalnim nedostacima na zrakoplovu i uređajima u zrakoplovu koji je registriran u BiH iz razloga koji se navode u stavu (1) ovog člana, budući da operater te nedostatke treba da otkloni u određenom vremenskom roku.
- (3) Ako operater zrakoplova ne ispoštuje naloge navedene u stavu (2) ovog člana, uvjerenje o plovidbenosti predmetnog zrakoplova postaje nevažeće i zabranjuje se njegova upotreba.
- (4) Ako se nedostatak na koji upućuje stav (1) ovog člana otkrije na zrakoplovu koji je proizveden i certificiran u BiH, BHDCA će odmah prijaviti taj nedostatak instituciji nadležnoj za pitanja zračnog saobraćaja države u koju je zrakoplov izvezen i na koju je registriran.
- (5) Ako se nedostatak na koji upućuje stav (1) ovog člana otkrije na bh. zrakoplovu proizvedenom u inozemstvu, a čija je homologacija priznata u BiH i kojem je izdato uvjerenje o plovidbenosti, BHDCA će odmah prijaviti taj nedostatak instituciji nadležnoj za pitanja zračnog saobraćaja države u kojoj je homologacija izvršena.

Član 74.

(Obaveza održavanja zrakoplova i zrakoplovnog uređaja)

- (1) Operater zrakoplova i zrakoplovnog uređaja obavezan je tokom upotrebe pregledati i provjeravati zrakoplov i zrakoplovni uređaj i održavati ih u stanju koje omogućava sigurnu zračnu plovidbu u skladu s odredbama ovog zakona i posebnog propisa koji donosi BHDCA.
- (2) Pregledi i provjere, popravke, zamjene i preventivno održavanje zrakoplova i zrakoplovnog uređaja (u daljnjem tekstu: održavanje), te obnove i izmjene na zrakoplovu i zrakoplovnom uređaju, kao i tehnička kontrola i kontrola

kvaliteta obavljenih radova moraju se obavljati u skladu s ovim zakonom i posebnim propisom koji donosi BHDCA, kao i tehničkim uputstvima proizvođača za određeni tip zrakoplova i zrakoplovnog uređaja.

- (3) Operater zrakoplova obavezan je, u skladu s propisom koji donosi BHDCA, osigurati provjeru zrakoplova prije svakog uzlijetanja, radi utvrđivanja sposobnosti zrakoplova za sigurnu zračnu plovidbu (plovibenost), a lice ovlašteno za provjeru zrakoplova obavezno je svojim potpisom u odgovarajućoj knjizi zrakoplova potvrditi da je provjera obavljena i da je zrakoplov ploviben.

Član 75.

(Lica za održavanje)

- (1) Održavanje, obnovu, prepravke i tehničku kontrolu održavanja zrakoplova i zrakoplovnog uređaja, izradu tehničko-tehnološke dokumentacije i operativno-tehničkih postupaka, te kontrolu kvaliteta obavljenih radova mogu obavljati lica koja zadovoljavaju uslove propisane posebnim propisom koji donosi BHDCA.
- (2) Pravnom licu iz stava (1) ovog člana, koje podnese dokaze o ispunjavanju uslova, BHDCA izdaje potvrdu o ispunjavanju tih uslova.
- (3) Za obavljanje pregleda radi utvrđivanja ispunjavanja uslova za izdavanje potvrde iz stava (2) ovog člana plaća se naknada koju utvrđuje BHDCA.

Član 76.

(Povjeravanje održavanja stranom licu)

- (1) Ako operater zrakoplova povjerava održavanje zrakoplova i zrakoplovnog uređaja stranom licu, obavezan je BHDCA-u podnijeti dokaz da je nadležni organ države, u kojoj to lice ima sjedište, ovlastio to lice za održavanje tog tipa zrakoplova i zrakoplovnog uređaja. Stranom licu, na njegov zahtjev, BHDCA izdaje potvrdu o ispunjavanju uslova za održavanje zrakoplova upisanog u Registar, u skladu s posebnim propisom koji donosi BHDCA.
- (2) Ako se zrakoplov upisan u Registar daje u zakup stranom licu, operater, odnosno vlasnik zrakoplova, obavezan je ugovorom osigurati održavanje zrakoplova i zrakoplovnog uređaja prema odobrenom programu za održavanje kontinuiteta plovibenosti, kod lica koje je za te poslove ovlašteno i ispunjava uslove u skladu s odredbama stava (1) ovog člana.
- (3) Za obavljanje pregleda radi utvrđivanja ispunjavanja uslova za održavanje zrakoplova iz stava (1) ovog člana plaća se naknada koju utvrđuje BHDCA.

Član 77.

(Program za održavanje zrakoplova i zrakoplovnog uređaja radi osiguranja kontinuiteta plovibenosti)

- (1) Održavanje i tehnička kontrola zrakoplova i zrakoplovnog uređaja obavlja se prema programu za održavanje kontinuiteta plovibenosti (u daljnjem tekstu: program održavanja), koji se utvrđuje za svaki tip i model zrakoplova i zrakoplovnog uređaja.
- (2) Program održavanja sadrži plan i propisane postupke za održavanje zrakoplova i zrakoplovnog uređaja, te rokove i način njihovog izvršenja, a utvrđuje se u skladu s propisom donesenim na osnovu ovog zakona, zahtjevima za održavanje koje odobri nadležni organ države proizvođača, tehničkim uputstvima proizvođača za održavanje tog tipa zrakoplova i zrakoplovnog uređaja, načinom njihove upotrebe i rezultatima provjere njihove pouzdanosti tokom upotrebe.
- (3) Program održavanja, na prijedlog operatera zrakoplova, odobrava BHDCA.
- (4) Za utvrđivanje uslova za odobravanje programa održavanja plaća se naknada koju utvrđuje BHDCA.

Član 78.

(Isprave i knjige zrakoplova)

- (1) Zrakoplov koji se upotrebljava u zračnom saobraćaju mora imati propisane isprave i knjige.
- (2) Isprave i knjige zrakoplova služe kao dokaz o identitetu, plovibenosti i drugim karakteristikama zrakoplova.
- (3) Vrste isprava i knjiga iz stava (1) ovog člana, njihov sadržaj, te način vođenja knjiga uređuje se posebnim propisom koji donosi BHDCA.

Član 79.

(Upotreba službenih jezika)

- (1) Isprave i knjige zrakoplova moraju biti napisane na jezicima koji su u službenoj upotrebi u BiH ili na engleskom jeziku.
- (2) Isprave i knjige zrakoplova koji učestvuju u međunarodnom zračnom saobraćaju mogu biti sastavljene na jezicima koji su u službenoj upotrebi u BiH i na engleskom, ili na engleskom jeziku.

Član 80.

(Isprave i knjige stranih zrakoplova)

- (1) Isprave i knjige stranih zrakoplova, izdate u skladu s propisima države registracije zrakoplova, važe u BiH ako je to predviđeno međunarodnim ugovorom ili uz uslov uzajamnosti.
- (2) Izuzetno od odredbe stava (1) ovog člana, isprave i knjige stranog zrakoplova važe u BiH i bez uslova uzajamnosti, ako je to stranom zrakoplovu, u skladu s ovim zakonom, priznato u odobrenju.

DIO ŠESTI - ZRAKOPLOVNO OSOBLJE

Član 81.

(Zrakoplovno osoblje)

- (1) Zrakoplovno osoblje je zrakoplovno ovlašteno osoblje i zrakoplovno stručno osoblje.
- (2) Zrakoplovno ovlašteno osoblje je osoblje koje na osnovu dozvole obavlja poslove koji neposredno utiču na sigurnost zračne plovidbe (safety). Zrakoplovno stručno osoblje je osoblje koje na osnovu potvrde o obučenosti obavlja poslove koji posredno utiču na sigurnost zračne plovidbe (safety).
- (3) BHDCA će posebnom odlukom utvrditi poslove koji neposredno i posredno utiču na sigurnost zračne plovidbe (safety).
- (4) Dozvolu za zrakoplovno ovlašteno osoblje izdaje BHDCA. Potvrdu o obučenosti izdaje i produžava centar za obuku zrakoplovnog stručnog osoblja ili drugo pravno lice koje ovlasti BHDCA.
- (5) Uslovi koje treba da ispunjava pravno lice iz stava (4) ovog člana utvrđuju se posebnim propisom koji donosi BHDCA.

Član 82.

(Zdravstvena sposobnost)

- (1) Zdravstvena sposobnost zrakoplovnog osoblja utvrđuje se ljekarskim pregledom, obavljenim uz uslove i na način utvrđen posebnim propisom koji donosi BHDCA.
- (2) Ljekarske preglede iz stava (1) ovog člana mogu obavljati zdravstvene ustanove (AMC) ili ovlašteni ljekari (AME) koji ispunjavaju propisane uslove i koje ovlasti BHDCA.
- (3) Rezultat ljekarskog pregleda bit će potvrđen ljekarskim uvjerenjem izdatim zrakoplovnom osoblju u skladu s posebnim propisima koje donosi BHDCA.

Član 83.

(Strane dozvole)

- (1) BHDCA može stranu dozvolu učiniti važećom da bi imalac dozvole vršio ovlaštenja na zrakoplovu registriranom u BiH, ako je ta strana dozvola izdata pod uslovima koji nisu manje zahtjevni od onih koji se primjenjuju na BHDCA dozvole. Validacija će biti potvrđena potvrdom o validaciji. Potvrda o validaciji važit će samo zajedno sa stranom dozvolom na kojoj je zasnovana i samo onoliko dugo koliko bude važila ta strana dozvola, odnosno ovlaštenje upisano u dozvolu.

- (2) BHDCA će propisati uslove i načine privremenog prihvatanja strane dozvole, ovlaštenja, odobrenja, autorizacije i potvrde o obučenosti (validacija) i izdavanje domaće dozvole, ovlaštenja, odobrenja, autorizacije i potvrde o obučenosti (nostrifikacija) na osnovu dozvole, ovlaštenja, odobrenja, autorizacije i potvrde o obučenosti stečene u inozemstvu.
- (3) Validaciju i nostrifikaciju strane potvrde o obučenosti izdaje i produžava centar za obuku zrakoplovnog stručnog osoblja ili drugo pravno lice koje ovlasti BHDCA.
- (4) U dozvoli i potvrdi o validaciji BHDCA odredit će ovlaštenja imaoaca, a isto tako i ograničenja i posebne uslove koji se mogu primijeniti.

Član 84.

(Obuke u Oružanim snagama BiH)

Uslovi i način priznavanja obuka provedenih u Oružanim snagama BiH iz oblasti civilnog zrakoplovstva bit će utvrđeni posebnim propisom koji donosi BHDCA.

Član 85.

(Letačka posada)

- (1) Nijedno lice ne može raditi kao član letačke posade zrakoplova u zrakoplovu registriranom u BiH ako ne posjeduje važeću dozvolu izdatu od BHDCA ili stranu dozvolu koju je BHDCA učinila važećom izdavanjem potvrde o validaciji.
- (2) Stranim zrakoplovima u BiH mogu operirati lica koja posjeduju strane dozvole, ako su takve dozvole priznate u BiH u skladu s međunarodnom konvencijom ili sporazumom s državom njihovog registra.
- (3) BHDCA će donijeti propise kojima uređuje popunjavanje zrakoplova posadom kao i vrste dozvola i potvrda o obučenosti zrakoplovnog ovlaštenog i stručnog osoblja, ovlaštenja, odobrenja koja se mogu upisati u dozvole i potvrde o obučenosti, posebne autorizacije koje mogu steći imaoци dozvola; uslovi i način sticanja, izdavanja, obnavljanja i produžavanja dozvola, ovlaštenja, odobrenja, autorizacija, potvrda o obučenosti; programe za stručno osposobljavanje, provjere i utvrđivanje stručne sposobnosti; uslove koje moraju ispunjavati pravna lica koja obavljaju stručno osposobljavanje.

Član 86.

(Obaveze imaoца dozvole)

- (1) Imalac dozvole ili potvrde o validaciji dužan je obavijestiti BHDCA o okolnostima koje utiču na njegovu sposobnost da vrši ovlaštenja iz njegove dozvole.
- (2) Dozvola, ovlaštenje, odobrenje, autorizacija i potvrda o obučenosti bit će izdata na određeni vremenski period u skladu s posebnim propisom koji donosi BHDCA.

Član 87.

(Naknade)

Naknade za izdavanje dozvola, potvrda o obučenosti, potvrda o validaciji, potvrda o nostrifikaciji, odobrenja za rad organizacijama za osposobljavanje i priznavanje obuka iz Oružanih snaga BiH utvrđuju se posebnom odlukom BHDCA.

Član 88.

(Registar dozvola zrakoplovnog osoblja)

- (1) BHDCA vodi Registar dozvola zrakoplovnog ovlaštenog osoblja, koje je licencirano prema ovom zakonu i na osnovu njega donesenim propisima. Lica kojima su izdate potvrde o validaciji također će biti registrirana.
- (2) BHDCA će u Registru dozvola zrakoplovnog osoblja čuvati svu dokumentaciju koja je podnesena radi izdavanja, obnove i produženja svake dozvole, ovlaštenja, odobrenja i autorizacije kao i potvrde o validaciji.

Član 89.

(Opoziv i suspenzija dozvola)

- (1) BHDCA će trajno oduzeti dozvolu ili je oduzeti privremeno, na određeni vremenski period, ako je imalac dozvole:

- a) bio naročito nemaran što se tiče sigurnosti zračne plovidbe (safety) ili je vršio ovlaštenja iz dozvole dok je bio pod uticajem alkohola, narkotika ili drugih droga, koji su ga učinili nesposobnim za sigurno izvršavanje svoje dužnosti;
 - b) učestalo kršio zakon, naredbe ili propise civilnog zrakoplovstva;
 - c) ocijenjen nesposobnim da izvršava dužnosti u zrakoplovu iz medicinskih ili psiholoških razloga;
 - d) pokazao nedovoljno znanje ili vještinu da adekvatno izvršava privilegije svoje dozvole.
- (2) BHDCA će privremeno oduzeti dozvolu do rezultata zvanične istrage i dok se ne donese konačna odluka.
 - (3) Ako su zrakoplovne naredbe ili pravila prekršeni u manjem obimu, BHDCA će izdati pismo upozorenja.
 - (4) Odredbe ovog člana ravnopravno će se primjenjivati na potvrde o validaciji stranih dozvola u BiH.

Član 90.

(Testovi i ispitivanja)

BHDCA može od imaoца dozvole ili potvrde o validaciji, u bilo koje vrijeme nakon izdavanja, zahtijevati da se podvrgne teorijskim i praktičnim testovima kako bi se verificirala njegova kompetentnost ili da se podvrgne ljekarskim ili psihološkim ispitivanjima kako bi se odredila njegova sposobnost.

Član 91.

(Letačka obuka)

Za letačku obuku i pojedine letove posebne prirode, BHDCA posebnim propisom može utvrditi izuzeća od odredbi ovog zakona.

DIO SEDMI - ZRAKOPLOVNE OPERACIJE

Član 92.

(Zahtjevi za potvrde, radne dozvole i odobrenja)

- (1) U BiH usluge komercijalnog zračnog prijevoza za naknade ili iznajmljivanje može pružati samo pravno ili fizičko lice koje ima Potvrdu zračnog operatera (Air Operator certificate - AOC) i Radnu dozvolu (Operating licence), izdate u skladu s ovim zakonom ili izdatu od odgovarajućih organa vlasti strane države, ako se takva strana potvrda priznaje u BiH, u skladu s međunarodnom konvencijom i propisima EU sadržanim u Multilateralnom sporazumu o ECAA. Neophodan, ali ne i dovoljan uslov za izdavanje Radne dozvole je posjedovanje AOC-a. Uslovi i način izdavanja AOC-a i Radne dozvole utvrđeni su posebnim propisom koji donosi BHDCA.
- (2) Nijedno lice ne može pružati usluge iz zraka (Aerial Work) za naknadu, ili iznajmljivanje u zračnom prostoru BiH, osim ako ne posjeduje Potvrdu za pružanje usluga iz zraka, izdatu u skladu s ovim zakonom ili izdatu od odgovarajućih organa vlasti strane države, ako se takva strana potvrda priznaje u BiH, u skladu s međunarodnom konvencijom ili sporazumom. Uslovi i način izdavanja potvrde za pružanje usluga iz zraka utvrđeni su posebnim propisom koji donosi BHDCA.
- (3) Komercijalna aktivnost za iznajmljivanje zrakoplova smatra se zračnom uslugom za koju se zahtijeva posjedovanje AOC-a.
- (4) Za nekomercijalne operacije kompleksnih zrakoplova s motornim pogonom BHDCA može zahtijevati posebno odobrenje (deklaraciju).
- (5) BHDCA može propisati da se zahtijevaju posebna odobrenja za obavljanje egzibicija u zraku, takmičenja i drugih posebnih aktivnosti. Takva odobrenja mogu se izdati kada su takve aktivnosti prihvatljive za okolinu i kada ne izazivaju opasnost za život i zdravlje ljudi na zemlji. Uslovi i način izdavanja posebnih odobrenja bit će regulirani posebnim propisom koji donosi BHDCA.
- (6) U okviru svojih zakonskih ovlaštenja za nadzor sigurnosti letenja imaoца AOC-a i potvrda za pružanje usluga iz zraka, BHDCA može odobravati odstupanja, odnosno izuzeća u

pogledu primjene ovog zakona, s tim da je u svakom trenutku zadržan jednak nivo sigurnosti zračne plovidbe.

- (7) Za izdavanje potvrda, dozvola i odobrenja iz ovog člana, BHDCA će naplaćivati naknade. Iznos naknade bit će reguliran posebnim propisom koji donosi BHDCA.

Član 93.

(Potvrda zračnog operatera - AOC)

- (1) BHDCA će izdati AOC pod uslovom da operater demonstrira: adekvatnu organizaciju i metod upravljanja i nadgledanja letnih operacija, programe obuke i aranžmane za održavanje zrakoplova, shodno prirodi i obimu navedenih operacija. S ciljem zaštite sigurnosti operacija komercijalnog zračnog prijevoza, BHDCA primjenjuje propise kojima se definiraju uslovi za izdavanje AOC-a za različite kategorije zračnog prijevoza.
- (2) Imaoci AOC-a kao i strani zračni operateri neće uživati prava iz svojih potvrda ako ne posjeduju važeće osiguranje prihvaćeno od BHDCA, koje pokriva odgovornosti za štetu izazvanu njihovim operacijama.
- (3) AOC se izdaje na utvrđeni period važenja i može se obnoviti ako imalac AOC-a zadovoljava zahtjeve koji se primjenjuju u momentu obnove i podliježe izdavanju novog rješenja BHDCA. BHDCA mora biti uvjerena da će svaki imalac AOC-a ostati sposoban da, u svakom trenutku, garantira sigurnost svojih operacija.
- (4) Uz potvrdu zračnog operatera, BHDCA izdaje specifikaciju operacija s detaljima odobrenih operacija i uslovima i ograničenjima koji se navode u potvrdi. BHDCA može ograničiti vrijeme validnosti specifikacije operacija i može je dopuniti ako i kada je to zahtijevano.
- (5) Svaki imalac AOC-a izvještavat će BHDCA o svim promjenama koje mogu štetno djelovati na pitanja koja su bila osnov za izdavanje potvrde ili specifikacije operacija. Imalac potvrde ne može uživati privilegije koje nisu navedene u potvrdi.

Član 94.

(Radna dozvola zračnog operatera - Operating licence)

- (1) Sva pravna i fizička lica koja obavljaju komercijalni zračni prijevoz putnika, pošte i tereta (AOC operateri) u zračnom porostoru BiH, kao i lokalni letovi koji uključuju prijevoz za naknadu s polaskom i dolaskom na isti aerodrom, moraju imati radnu dozvolu (Operating licence), u skladu s propisima EU koji su na snazi.
- (2) Radna dozvola iz stava (1) ovog člana ne podrazumijeva bilo koje pravo pristupa specifičnim rutama ili tržištima.
- (3) Radne dozvole zračnim operaterima izdaje BHDCA na utvrđeni vremenski period. Kada zračni operater prekine operacije u trajanju od šest mjeseci ili nije započeo operacije u periodu od šest mjeseci nakon dobivanja radne dozvole, dužan je da obnovi zahtjev za njeno izdavanje.
- (4) Uslovi, pravila i procedure za izdavanje radnih dozvola bit će utvrđeni posebnim propisom koji donosi BHDCA.
- (5) BHDCA će odbiti izdavanje radne dozvole, ako podnosilac zahtjeva nije u mogućnosti da dokaže svoju finansijsku sposobnost ili ispuni tražene uslove, propisane posebnim propisom koji donosi BHDCA.
- (6) Zračni operateri (AOC) iz države potpisnice Multilateralnog sporazuma o ECAA moraju imati radnu dozvolu ako namjeravaju obavljati zračni prijevoz prema i iz BiH, osim ako bilateralnim ili multilateralnim ugovorom nije utvrđeno drugačije.

Član 95.

(Rutne dozvole za obavljanje redovnog zračnog prijevoza)

- (1) Zračnim operaterima iz BiH i zračnim operaterima iz država potpisnica Multilateralnog sporazuma o ECAA, koji posjeduju AOC, bit će dozvoljeno da ostvaruju prava na rutama unutar zemalja potpisnica Multilateralnog sporazuma o ECAA. Ovi operateri moraju imati rutnu dozvolu (odobrenje), u skladu s propisima EU.

- (2) Strani zračni operateri koji imaju AOC, a koji nisu operateri iz država potpisnica Multilateralnog sporazuma o ECAA moraju imati rutno odobrenje za korištenje prometnih prava na rutama unutar BiH. Rutno odobrenje izdaje BHDCA. Prilikom izdavanja rutnog odobrenja BHDCA će uzeti u obzir uslove definirane bilateralnim ugovorom između BiH i države stranog zračnog operatera.

- (3) BHDCA može odbiti izdavanje rutnih odobrenja, ako zahtijevano rutno odobrenje ugrožava javni interes, naročito kako bi se spriječila saobraćajna zagušenja ili ekološki problemi.

- (4) Zračnim operaterima koji imaju AOC i zrakoplovima koji su predmet zabrane letenja u skladu s propisima EU koji su na snazi bit će zabranjeno letenje u zračnom prostoru BiH.

Član 96.

(Odobrenje za obavljanje neredovnog zračnog prijevoza)

- (1) Za komercijalne zrakoplovne operacije koje nisu redovne BHDCA može izdati odobrenja za obavljanje neredovnog zračnog prijevoza.
- (2) Uslovi za izdavanje odobrenja za obavljanje neredovnog zračnog prijevoza, kao i slučajevi u kojima ova odobrenja nisu potrebna, utvrđuju se posebnim propisima koje donosi BHDCA.

Član 97.

(Ukidanje i suspenzija potvrda i dozvola)

- (1) Ako BHDCA utvrdi da se privilegije iz AOC-a ili dozvole koriste u suprotnosti s primjenjivim zakonima, rješenjima, propisima, uslovima i ograničenjima ili van obima specifikacije operacija, BHDCA će ukinuti AOC ili dozvolu, ili će ih suspendirati do otklanjanja utvrđenih nedostataka. Ako je to dovoljno u pogledu sigurnosti letenja, BHDCA će, kao alternativnu mjeru, propisati dodatna ograničenja u specifikaciji operacija, do preuzimanja postupaka za korekciju.
- (2) Dozvola izdata u skladu s ovim zakonom može biti ukinuta ako je imalac značajno odstupio od uslova za njeno izdavanje ili ako se ustanovi da nosilac nije u mogućnosti da uživa privilegije na prikladan način i ako se situacija nije popravila u propisanom roku. Dozvola se automatski smatra nevažećom ako je AOC imao istekao, ili je ukinut ili suspendiran.

Član 98.

(Tarife i prometni programi)

- (1) Zračni operateri koji imaju AOC slobodno formiraju tarife i druge cijene zračnog prijevoza, u skladu s propisima EU koji su na snazi. Zračni operateri koji imaju AOC obavezni su da dostave u BHDCA informaciju o primjenjivanim tarifama i drugim cijenama zračnog prijevoza na način i u vremenskim rokovima koji se utvrđuju posebnom odlukom BHDCA.
- (2) BHDCA odobrava prometne programe (red letenja) zračnih operatera iz stava (1) ovog člana koji se primjenjuju u redovnom zračnom prijevozu, a u skladu s bilateralnim ili multilateralnim sporazumima u kojima je BiH supotpisnica. Ovi operateri obavezni su da dostave u BHDCA informaciju o planiranim prometnim programima, uključujući i dokaze da je program prihvaćen od zainteresirane aerodromske uprave u BiH.

DIO OSMI - SIGURNOST ZRAČNE PLOVIDBE (SAFETY) I SIGURNOST CIVILNOG ZRAKOPLOVSTVA (SECURITY)

POGLAVLJE I. SIGURNOST ZRAČNE PLOVIDBE (SAFETY)

Član 99.

(Posebna pravila za sigurnost zračne plovidbe - safety)

- (1) BHDCA će, posebnim propisom, utvrditi pravila za upravljanje zrakoplovom kako bi se spriječile nesreće, šteta i neugodnosti.
- (2) BHDCA će donijeti propise o zračnom prijevozu robe koja se može smatrati opasnom, ali čiji zračni prijevoz nije

zabranjen. Takvi propisi bit će usklađeni sa standardima i preporučenom praksom Čikaške konvencije.

- (3) Zbog sigurnosti zračne plovidbe (safety), pružalac usluga može, preko ovlaštenih lica - kontrolora, zahtijevati da vođa zrakoplova odmah prizemlji zrakoplov na najbliži pogodan aerodrom.
- (4) Kod zrakoplova bez pilota ili bezmotornih zrakoplova ili zrakoplova koji su na neki drugi način neuobičajenog karaktera, BHDCA može dozvoliti izuzimanje od odredbi ovog zakona. Takvi izuzeci mogu biti doneseni jedino kada to nije u suprotnosti s interesima sigurnosti zračne plovidbe (safety).
- (5) Uz konsultacije s nadležnim institucijama BiH, BHDCA će posebnim propisom utvrditi uslove za instaliranje i upotrebu radioopreme u zrakoplovu i na zemlji u svrhe civilnog zrakoplovstva.

POGLAVLJE II. SIGURNOST CIVILNOG ZRAKOPLOVSTVA (SECURITY)

Član 100.

(Program sigurnosti civilnog zrakoplovstva BiH)

- (1) Vijeće ministara donijet će propise kojim će biti osigurano poštivanje i primjena međunarodnih konvencija i protokola koji se odnose na akte nezakonitog ometanja usmjerenog protiv civilnog zrakoplovstva, njegovih objekata i sredstava, a u interesu sigurnosti i efikasnosti međunarodnog i domaćeg civilnog zrakoplovstva.
- (2) Vijeće ministara će, na prijedlog Ministarstva, donijeti odluku kojom će uspostaviti Program sigurnosti civilnog zrakoplovstva Bosne i Hercegovine (security) (u daljnjem tekstu: Program sigurnosti BiH). Odluka o uspostavljanju Programa sigurnosti BiH bit će objavljena u "Službenom glasniku BiH".
- (3) Program sigurnosti BiH sadrži sve mjere, radnje i postupke preventivne zaštite od akata nezakonitog ometanja u civilnom zrakoplovstvu, djelovanja u uslovima povećanog stepena prijetnje i djelovanja u kriznim situacijama, na način i u skladu s međunarodnim obavezama BiH.
- (4) Program sigurnosti BiH čine opći dio i prilozi. Opći dio i prilozi smatraju se jedinstvenim dokumentom i kao takvi će biti i tumačeni.
- (5) Program sigurnosti BiH ima status dokumenta povjerljive prirode i neće biti objavljen u "Službenom glasniku BiH". Program sigurnosti BiH dostavlja se na način utvrđen posebnim propisom koji donosi BHDCA.

Član 101.

(Program osposobljavanja osoblja i program kontrole kvaliteta)

- (1) Program osposobljavanja osoblja iz oblasti sigurnosti civilnog zrakoplovstva i Program kontrole kvaliteta sigurnosti civilnog zrakoplovstva su prilozi Programa sigurnosti BiH i njegov sastavni dio, izrađeni na način i u skladu s međunarodnim obavezama BiH.
- (2) Program osposobljavanja osoblja iz oblasti sigurnosti civilnog zrakoplovstva sadrži pravila i procedure vezane za kvalifikacije, odabir, selekciju, obuku i certificiranje osoblja koje, po bilo kojem osnovu, obavlja poslove u civilnom zrakoplovstvu.
- (3) Program kontrole kvaliteta sigurnosti civilnog zrakoplovstva sadrži pravila i procedure vezane za elemente kontrole kvaliteta, kvalifikacije i ovlaštenja za osoblje koje provodi te elemente i liste po kojima se provode pojedini elementi kontrole kvaliteta.

Član 102.

(Državni komitet sigurnosti)

- (1) Vijeće ministara će, na prijedlog Ministarstva, donijeti odluku kojom će uspostaviti Državni komitet sigurnosti civilnog zrakoplovstva Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Državni komitet BiH), a s ciljem kontinuirane saradnje između nadležnih tijela BiH, tokom provođenja preventivnih mjera, radnji i postupaka sigurnosti te

djelovanja u kriznim situacijama izazvanih aktima nezakonitog ometanja.

- (2) Odluka o uspostavljanju Državnog komiteta BiH bit će objavljena u "Službenom glasniku BiH".
- (3) U radu Državnog komiteta BiH učestvuju predstavnici tijela nadležnih za pojedine aspekte sigurnosti civilnog zrakoplovstva (security) u BiH.
- (4) U smislu ovog zakona, Ministarstvo je odgovorno tijelo koje će:
 - a) na prijedlog BHDCA, predložiti izmjene i dopune Programa sigurnosti BiH;
 - b) osigurati funkcioniranje i rad Državnog komiteta BiH.
- (5) U smislu ovoga zakona, BHDCA je stručno i koordinaciono tijelo za pitanja sigurnosti civilnog zrakoplovstva (security) u BiH koje će:
 - a) pripremiti i pribaviti mišljenja tijela nadležnih za izradu propisa iz oblasti sigurnosti civilnog zrakoplovstva (security);
 - b) utvrditi načine koordiniranja aktivnosti između tijela u BiH, odgovornih za različite aspekte Programa sigurnosti BiH;
 - c) provoditi elemente kontrole kvaliteta sigurnosti civilnog zrakoplovstva BiH (security) po svim segmentima i odredbama Programa sigurnosti BiH;
 - d) saradivati s međunarodnim institucijama civilnog zrakoplovstva i odgovarajućim vlastima drugih zemalja;
 - e) izvještavati Ministarstvo u pogledu razvoja i provođenja Programa sigurnosti BiH.
- (6) Članovi Državnog komiteta BiH imaju pravo na naknadu koju, posebnom odlukom, utvrđuje Vijeće ministara.

Član 103.

(Primjena Programa sigurnosti)

- (1) Pružalac usluga uspostaviti će, primijeniti i održavati Program sigurnosti pružaoca usluga na način kako je to definirano Programom sigurnosti BiH. Program sigurnosti pružaoca usluga odobrit će BHDCA.
- (2) Operater aerodroma uspostaviti će, primijeniti i održavati Program sigurnosti aerodroma na način kako je to definirano Programom sigurnosti BiH. Program sigurnosti aerodroma odobrit će BHDCA.
- (3) Zračni operater uspostaviti će, primijeniti i održavati Program sigurnosti zračnog operatera na način kako je to definirano Programom sigurnosti BiH. Program sigurnosti zračnog operatera odobrit će BHDCA.
- (4) Ostala tijela odgovorna za pojedine segmente sigurnosti civilnog zrakoplovstva u BiH uspostaviti će, primijeniti i održavati procedure, uputstva, planove i programe sigurnosti na način kako je to utvrđeno Programom sigurnosti BiH. Ove dokumente odobrit će BHDCA.
- (5) Operater aerodroma i zračni operater uspostaviti će aerodromski komitet za sigurnost, odnosno Komitet za sigurnost zračnog operatera na način kako je to definirano Programom sigurnosti BiH. Operater aerodroma i zračni operater izvještavat će BHDCA o radu i svakom incidentu na aerodromu kojim je bila ili mogla biti ugrožena sigurnost civilnog zrakoplovstva.
- (6) BHDCA će, prije stupanja na snagu, odobriti svaku promjenu koja se tiče suštinskog sadržaja u programu sigurnosti aerodroma, odnosno programu sigurnosti zračnog operatera.

Član 104.

(Strani zračni operater)

- (1) Zračni operateri druge države, koji obavljaju zrakoplovne operacije u/i BiH dostavit će BHDCA-u program sigurnosti zračnog operatera i odobrenje nadležnog tijela države registra.
- (2) BHDCA će priznati svako takvo odobrenje ali može zatražiti da zračni operater uskladi dijelove svog programa sigurnosti sa specifičnim zahtjevima datog aerodroma u BiH.

Član 105.

(Djela nezakonitog ometanja)

- (1) U smislu ovog zakona, djelima nezakonitog ometanja smatraju se:
- otmica zrakoplova;
 - oružani napadi na objekte i uređaje civilnog zrakoplovstva, osoblje i putnike;
 - uništavanje zrakoplova;
 - postavljanje, učešće ili navođenje na postavljanje na/u zrakoplov (u upotrebi ili van operativne upotrebe) naprave ili materije koja bi mogla izazvati takvu štetu da zrakoplov više ne može letjeti, odnosno ugroziti sigurnost zrakoplova u letu;
 - nasilje usmjereno protiv lica u zrakoplovu u letu, ako postoji mogućnost da takav čin ugrozi sigurnost tog zrakoplova i lica u njemu;
 - uništenje ili oštećenje objekata i uređaja zrakoplovne navigacije, odnosno ometanje njihovog rada, ukoliko bi takav čin mogao ugroziti sigurnost zrakoplova u letu;
 - nezakonita i namjerna upotreba i korištenje bilo koje naprave, materije ili oružja:
 - za izvršenje djela nasilja protiv lica koje na aerodromu obavlja određeni posao u međunarodnom civilnom zrakoplovstvu, koje ima ili bi moglo imati za posljedicu teške povrede ili smrt;
 - za uništenje ili teško oštećenje objekata, opreme ili sredstava na aerodromu, zrakoplova van upotrebe koji se na njemu nalaze, ako takav čin ugrožava ili može ugroziti sigurnost aerodroma, odnosno sigurnost civilnog zrakoplovstva;
 - davanje ili prenošenje informacija za koje se zna da su netačne, čime se ugrožava sigurnost zrakoplova u letu;
 - druga djela kojima bi se na bilo koji način ugrozila sigurnost civilnog zrakoplovstva.
- (2) Neprijemljiva ponašanja putnika "unruly passenger" u toku leta čiji postupci mogu ili su ugrozili sigurnost zrakoplova u letu smatraju se djelima nezakonitog ometanja. Voda zrakoplova će o svakom takvom slučaju, odmah nakon slijetanja zrakoplova, obavijestiti nadležno policijsko tijelo na aerodromu koje, u skladu sa svojim ovlaštenjima, preduzima daljnje zakonom propisane mjere.

Član 106.

(Program olakšica)

U interesu efikasnosti i redovnog odvijanja civilnog zračnog saobraćaja, Vijeće ministara donijet će Program olakšica u civilnom zračnom saobraćaju BiH, na prijedlog Ministarstva.

Član 107.

(Zabrane)

- Vijeće ministara izričito će dozvoliti da vojna oprema može biti transportirana civilnim zrakoplovom, u skladu s Čikaškom konvencijom i drugim propisima kojima se uređuje promet vojne opreme i oružja u civilnom zračnom saobraćaju.
- Ministar će, u saradnji s ministrom odbrane i ministrom vanjske trgovine i ekonomskih odnosa, donijeti odluku kojom se utvrđuje šta se smatra vojnom opremom.
- Nije dozvoljeno unositi oružje u putničku kabinu zrakoplova uključenog u komercijalni zračni transport, osim ako ga ne nose obučeni i ovlašteni aviomaršali, uz uslov da je to prethodno dogovoreno s operaterom i vođom zrakoplova.
- Posebnim propisom koji donosi BHDCA bit će reguliran prihvatanje i transport hladnog i vatrenog oružja i municije (za koje postoji odobrenje za nošenje) na aerodromima u BiH i njihov prijevoz komercijalnim zrakoplovima.

POGLAVLJE III. NESREĆE I INCIDENTI SA ZRAKOPLOVIMA

Član 108.

(Istraživanje nesreća i incidenata)

- Ministarstvo će uspostaviti Jedinicu za istraživanje nesreća i incidenata i utvrditi način i uslove za provođenje postupka istraživanja nesreća i incidenata u skladu s međunarodnim propisima i standardima.
- BHDCA će donijeti propise koji se primjenjuju u istragama nesreća i incidenata, kao i propise za obavještanje i izvještavanje o nesrećama i incidentima.
- Ako se tokom leta zrakoplovom desi nesreća utvrđena Čikaškom konvencijom - Aneksom 13, bit će provedena istraga o toj nesreći, u skladu s propisima donesenim na osnovu ovog zakona, radi utvrđivanja njenih uzroka kao i povreda i štete koja je pritom nastala.
- Istraga će također biti provedena ako se desio incident utvrđen Čikaškom konvencijom - Aneksom 13 ili ako se desi bilo šta što ukazuje na ozbiljan kvar zrakoplova na bilo kojem zrakoplovnom objektu ili službi na zemlji, u skladu s propisima donesenim na osnovu ovog zakona.
- Ministar će imenovati komisiju za provođenje istrage. U manje komplikovanim slučajevima Ministarstvo istragu može povjeriti jednom istražiocu.
- Komisija za provođenje istrage ili istražilac imat će pristup neophodnim operativnim, tehničkim i pravnim stručnim mišljenjima vezanim za predmetnu istragu. Ako slučaj to zahtijeva, organi vlasti koji su imenovali komisiju ili istražioca mogu zahtijevati pomoć stranih civilnih zrakoplovnih vlasti i tijela za istraživanje nesreća.
- Osnovni cilj istrage nesreće ili incidenta je sprečavanje nesreća ili incidenata. Cilj ove aktivnosti nije da odredi krivicu ili odgovornost.
- Komisija za provođenje istrage ili istražilac mogu ispitati sve one za koje se pretpostavlja da mogu dati informacije značajne za istražioca i mogu pregledati predmete, dokumente, zapise i kompjuterski čuvane informacije za koje se smatra da su od takvog značaja.
- Vijeće ministara snosit će sve troškove rada članova komisije za provođenje istrage, odnosno istražioca.
- Vijeće ministara donijet će posebnu odluku kojom se utvrđuje naknada članova komisije za provođenje istrage, odnosno istražioca.
- Vlasnik zrakoplova snosit će troškove uklanjanja zrakoplova ili olupine. Vlasnik zrakoplova snosit će troškove i u slučaju ako komisija za provođenje istrage ili istražilac naredi uklanjanje zrakoplova ili olupine s ciljem istrage.

Član 109.

(Obavještanje i izvještavanje)

- Ministarstvo će obavještavati i izvještavati ICAO i njene države članice o nesrećama zrakoplova, kao što to zahtijeva Čikaška konvencija.
- Ministarstvo će obavijestiti sve zainteresirane strane u istrazi o slučaju i početku istrage. Bit će im pružena mogućnost da daju izvještaje komisiji ili istražiocu, ako oni to smatraju neophodnim za zaštitu svojih prava. Bit će obavještavani o napretku istrage u onoj mjeri u kojoj je to moguće bez štetnih posljedica za istragu.
- Rezultati istrage o nesreći ili incidentu bit će prezentirani u izvještaju o istrazi prema zahtjevima Čikaške konvencije.

Član 110.

(Saradnja s lokalnom policijom)

- Lokalna policija ili jedinica za potragu i spašavanje, koja je uključena u istragu, dužne su preduzeti neophodne mjere da zaštitu mjesto nesreće i pomognu u istrazi do trenutka započinjanja aktivnosti komisije za provođenje istrage ili istražioca na mjestu nesreće.
- Ako je pronađen zrakoplov ili roba koja je prevožena zrakoplovom ili bilo šta što se tiče takvog zrakoplova ili

takve robe, ili ako postoji razlog da se pretpostavi da je došlo do zrakoplovne nesreće, ništa što je pronađeno ne smije biti uklonjeno ili razmješteno bez dopuštenja policije ili komisije ili istražioca, osim ako su takve akcije preduzete radi spašavanja ljudskog života ili iz drugih izuzetnih razloga.

- (3) Bilo koje lice koje je došlo u posjed imovine na koju se odnosi stav (2) ovog člana o tome će odmah obavijestiti policiju ili komisiju ili istražioca, koji će imati pravo preuzeti tu imovinu, ako to smatraju potrebnim.

POGLAVLJE IV. VOĐA ZRAKOPLOVA I DUŽNOSTI U ZRAKOPLOVU

Član 111.

(Vođa zrakoplova)

- (1) Kada se zrakoplov, registriran u BiH, koristi u svrhu leta, mora imati vođu zrakoplova.
- (2) Vođa zrakoplova odgovoran je za upravljanje zrakoplovom i za njegovu sigurnost tokom leta. Vođa zrakoplova ima najveća ovlaštenja u zrakoplovu.
- (3) Vođu zrakoplova, i u slučajevima kada je to primjenjivo, i njegovog zamjenika određuje vlasnik zrakoplova. Ako zrakoplov koristi operater, a ne vlasnik, operater će odrediti vođu zrakoplova i njegovog zamjenika, ako je to pravo operatera dogovoreno s vlasnikom.
- (4) Ako vođa zrakoplova nije određen, pilot s najvišim rangom djelovat će kao vođa zrakoplova. Ako je zrakoplov na zemlji i nema pilota u zrakoplovu, odgovornost za zrakoplov i njegovu sigurnost preuzima lice koje je u zrakoplovu najviše po rang.

Član 112.

(Dužnosti vođe zrakoplova)

- (1) Dužnost vođe zrakoplova je da:
- prije leta osigura da je zrakoplov plovidben, spreman za let, popunjen posadom i da je natovaren prema uslovima koji se primjenjuju; i let pripremljen u skladu s važećim propisima,
 - izvrši let u skladu s važećim propisima i
 - nadgleda plovidbenost zrakoplova.
- (2) Vođa zrakoplova i posada dužni su brinuti se za putnike i teret u zrakoplovu i odgovorni su za sigurnost leta.
- (3) Vođa zrakoplova dužan je osigurati da se propisani dokumenti zrakoplova unesu u zrakoplov i da se u njih vrši upis u skladu s posebnim propisom koji donosi BHDCA.
- (4) Vođa zrakoplova je, kao i vlasnik ili operater zrakoplova, dužan prijaviti BHDCA-u sve okolnosti, događaje ili kvarove koji utiču na sposobnost zrakoplova za let.
- (5) Ako iz nužde i zbog sigurnosti zrakoplova, vođa zrakoplova nije u stanju ispoštovati primjenjive zahtjeve ili procedure, to će odmah biti prijavljeno nadležnoj jedinici kontrole letenja. Čim bude moguće nakon završetka leta, vođa zrakoplova će BHDCA-u prijaviti okolnosti incidenta.
- (6) Ako zrakoplov uđe u područje zabranjeno za letove, vođa zrakoplova pobrinut će se da zrakoplov napusti čim postane svjestan da se nalazi u području zabranjenom za letove.

Član 113.

(Ovlaštenja vođe zrakoplova-obaveze posade i putnika)

- (1) Svi članovi posade obavezni su ispunjavati naređenja vođe zrakoplova, bez obzira da li ona uključuju zadatke koji su van njihovih uobičajenih dužnosti.
- (2) Putnici su dužni ispunjavati naređenja vođe zrakoplova koja se tiču reda, sigurnosti letenja i sigurnosti u zrakoplovu.
- (3) Vođa zrakoplova ima pravo odbiti da primi u zrakoplov članove posade, putnike ili teret, i pravo da zahtijeva od njih da se iskrcaju ili uklone iz zrakoplova, ako to zahtijevaju okolnosti.
- (4) Ako je zrakoplov u nevolji, opasnosti ili teškom položaju, ili ako lice u zrakoplovu ugrozi sigurnost zračne plovidbe (safety), vođa zrakoplova ima pravo koristiti sve raspoložive mjere koje okolnosti nameću, da bi osigurao poslušnost, održao red ili otklonio opasnost po zrakoplov ili lica ili

imovinu u njemu. U mjeri koju opravdavaju okolnosti, vođa zrakoplova može primijeniti mjere prisile, ako se situacija ne može drugačije riješiti.

- (5) Svaki član posade obavezan je, bez posebnog zahtjeva, vođi zrakoplova pružiti svu potrebnu pomoć da bi se održao red i sigurnost zračne plovidbe (safety). Putnici također mogu pružiti takvu pomoć, ako to traži vođa zrakoplova preko bilo kojeg člana posade. U takvim slučajevima, članovi posade i putnici imaju ista prava kao vođa zrakoplova, da upotrijebe mjere prisile iz stava (4) ovog člana.

Član 114.

(Krivična djela u zrakoplovu)

- (1) U slučaju da je u zrakoplovu izvršeno teže krivično djelo, vođa zrakoplova, ako je to moguće, preuzima neodgodive korake neophodne za istragu.
- (2) Ako je to moguće, vođa zrakoplova pobrinut će se da izvršilac ne pobjegne i može ga u tu svrhu zadržati te ga predati, čim to bude izvodljivo, nadležnim vlastima BiH ili strane države.
- (3) Vođa zrakoplova pobrinut će se da se predmeti, za koje se smatra da su značajni za istragu krivičnog djela, predaju nadležnim vlastima kojim će dati sve informacije važne za istragu događaja.

Član 115.

(Opći uslovi za rad u zrakoplovu)

- (1) Sva lica koja rade u zrakoplovu dužna su izvršavati svoje dužnosti i radne naredbe koje im izdaju nadređeni.
- (2) Nikome, bez obzira da li ima dozvolu ili ne, nije dozvoljeno izvršavati dužnosti u zrakoplovu ako je pod uticajem alkohola, opojnih ili drugih droga ili ako je koristio lijek koji može uticati na ugrožavanje sigurnosti zračne plovidbe (safety).
- (3) Niko, bez obzira da li ima dozvolu ili ne, čiji je posao u zrakoplovu vezan za zrakoplovnu ili sigurnost zračne plovidbe (safety), ne smije obavljati svoje dužnosti ako pati od posljedica bolesti ili od zamora ili je iz nekog drugog sličnog razloga nesposoban svoje dužnosti obavljati na siguran način.

Član 116.

(Izvjštavanje o nesrećama i incidentima)

- (1) U slučaju zrakoplovne nesreće koja uključuje smrt ili tešku povredu nekog lica, značajnu štetu na zrakoplovu ili imovini koja nije u zrakoplovu, vođa zrakoplova odmah će osigurati da se BHDCA izvjesti o događaju i podnijet će pisani izvještaj BHDCA-u, što je prije moguće (izvještaj o nesreći). Isti postupak bit će proveden ako je postojao ozbiljan rizik od takvog događaja (izvještaj o incidentu).
- (2) Ako vođa zrakoplova nije u mogućnosti izvjestiti o događaju, kako se zahtijeva stavom (1) ovog člana, dužnost je vlasnika ili operatera zrakoplova da to učini.

Član 117.

(Vođa stranog zrakoplova)

Vođa stranog zrakoplova koji, prema zakonu zemlje koja je odgovorna za kontrolu nad sposobnošću zrakoplova za let, ima ovlaštenja i dužnosti predviđene ovim zakonom, ta ovlaštenja i dužnosti ima u BiH.

DIO DEVETI - ODGOVORNOST

Član 118.

(Primjenjivost)

Na odgovornost u civilnom zrakoplovstvu primjenjuju se odredbe Konvencije o ujednačavanju određenih pravila u međunarodnom zračnom prijevozu (u daljnjem tekstu: Montrealska konvencija) i propisi EU sadržani u Multilateralnom sporazumu o ECAA, koji su na snazi.

Član 119.

(Obavezno osiguranje)

Minimalni iznos osiguranja bit će utvrđen posebnim pravilnikom, a u skladu s propisima EU sadržanim u Multilateralnom sporazumu o ECAA.

Član 120.

(Uskraćeno ukrcavanje, otkazivanje ili dugo kašnjenje letova)

- (1) U slučaju uskraćenog ukrcavanja, otkazivanja ili dugog kašnjenja letova, nadoknada i pomoć putnicima bit će utvrđena u skladu s propisima EU.
- (2) Stav (1) ovog člana primjenjuje se bez uticaja na buduća prava putnika zasnovana na ugovoru o zračnom prijevozu, a u skladu s propisima EU.
- (3) BHDCA će biti imenovano tijelo u skladu s propisima EU.
- (4) Na prijedlog BHDCA, Vijeće ministara će posebnim propisom utvrditi sankcije za prekršaje za uskraćeno ukrcavanje, otkazivanje ili dugo kašnjenje letova, a prema propisima EU.

DIO DESETI - SPORTSKI, AMATERSKI I SLOBODNI LET

Član 121.

(Sportski, amaterski i slobodni let)

- (1) Sportski, amaterski i slobodni let odvijat će se u skladu s posebnim pravilima i propisima koje donosi BHDCA.
- (2) BHDCA može, posebnom odlukom, prenijeti obavljanje određenih poslova koji se odnose na sportski, amaterski i slobodni let na zrakoplovni savez - instituciju koja objedinjuje rad fizičkih i pravnih lica vezan za sportski, amaterski i slobodni let.
- (3) Svi prijenosi bit će provedeni u skladu s pravilima i procedurama utvrđenim posebnim propisom koji donosi BHDCA.

DIO JEDANAESTI - NADZOR

Član 122.

(Nadležnost)

- (1) BHDCA provodi inspeksijski i stručni nadzor nad primjenom ovog zakona i na osnovu njega donesenih propisa, izuzev inspeksijskog i stručnog nadzora koji obavljaju neposredno organi EU.
- (2) Stručni nadzor obavljaju ovlaštena lica BHDCA. Stručni nadzor mogu obavljati i druga domaća ili strana fizička i pravna lica koja ovlasti BHDCA.
- (3) Inspeksijski nadzor obavljaju inspektori za zrakoplovstvo.
- (4) Ovlaštenje za obavljanje inspeksijskog nadzora dokazuje se službenom iskaznicom.
- (5) Generalni direktor će posebnim propisom utvrditi obrazac službene iskaznice inspektora i postupak za njeno izdavanje.

Član 123.

(Uslovi za obavljanje inspeksijskog nadzora)

Za obavljanje inspeksijskog nadzora, inspektor mora ispunjavati sljedeće uslove:

- a) imati visoku ili drugu stručnu spremu, zavisno od složenosti poslova koje obavlja,
- b) imati najmanje pet godina radnog iskustva u oblasti civilnog zrakoplovstva,
- c) imati funkcionalna znanja i ispunjavati druge posebne uslove, utvrđene posebnim propisom koji donosi BHDCA.

Član 124.

(Prava i dužnosti inspektora)

Osim prava i dužnosti određenih općim propisima o inspeksijskom nadzoru, inspektor ima prava i dužnosti određene ovim zakonom.

Član 125.

(Obavljanje inspeksijskog nadzora)

- (1) Pravno ili fizičko lice mora inspektorom omogućiti nesmetano obavljanje nadzora.

- (2) Inspektor ima pravo, bez prethodnog obavještenja i bez obzira na radno vrijeme, vršiti pregled poslovnih prostorija, opreme i objekata.
- (3) Državni organi, kao i fizička i pravna lica koja se nadziru, moraju inspektor, u roku koji odredi, dostaviti tražene podatke, pisana pojašnjenja ili izjave u vezi s predmetom nadzora.
- (4) Prilikom obavljanja nadzora inspektor može oduzeti dokumentaciju koja je potrebna za utvrđivanje tačnog stanja najviše za osam dana. O oduzimanju dokumentacije inspektor izdaje potvrdu.

Član 126.

(Mjere)

- (1) Po obavljenom inspeksijskom nadzoru, inspektor ima pravo i dužnost da, u slučaju utvrđivanja kršenja zakona ili drugih propisa koje nadzire, pored mjera utvrđenih općim propisima o inspeksijskom nadzoru, preduzeti i sljedeće mjere:
 - a) odlukom narediti kršiocu da preduzimanjem ili uzdržavanjem od radnje otkloni nedostatke ili nepravilnosti;
 - b) privremeno oduzeti licencu, ovlaštenje, potvrdu ili dozvolu za rad;
 - c) zabraniti obavljanje letova zrakoplova, ako bi njihovo obavljanje ugrozilo sigurnost zračne plovidbe (safety), ili ako utvrdi da obavezna osiguranja nisu sklopljena ili nisu sklopljena u propisanoj visini;
 - d) izreći privremeno zabranu obavljanja poslova ili djelatnosti, ako bi njihovo dalje obavljanje dovelo do očiglednog ugrožavanja sigurnosti zračne plovidbe (safety) ili sigurnosti civilnog zrakoplovstva (security);
 - e) zahtijevati vanrednu provjeru stručne ili zdravstvene sposobnosti zrakoplovnog osoblja.
- (2) Ako inspektor utvrdi nepravilnosti koje bi mogle ugroziti sigurnost zračnog saobraćaja, ima pravo zapečatiti zrakoplov ili sredstvo. Inspektor će označiti pečat sa žigom inspeksijskog organa.
- (3) Inspektor može privremeno zabraniti obavljanje dijela radnog procesa ili djelatnosti, ako utvrdi da se obavlja bez dozvole nadležnog organa uprave kojom se potvrđuje ispunjavanje posebnih uslova za obavljanje djelatnosti.
- (4) Inspektor donosi rješenje kojim izriče mjeru iz stava (3) ovog člana.

Član 127.

(Usmeno izricanje mjera)

- (1) Inspektor može, u slučaju hitnih mjera, odluku izreći usmeno.
- (2) U slučaju iz stava (1) ovog člana, inspektor mora izdati pisano rješenje najkasnije u roku od pet dana od dana obavljanja nadzora.

Član 128.

(Žalba na odluku inspektora)

- (1) Protiv odluke inspektora dozvoljena je žalba generalnom direktoru u roku od osam dana od dana dostavljanja.
- (2) Žalba protiv odluke iz stava (1) ovog člana ne zadržava izvršenje.
- (3) Na obrazložen zahtjev podnosioca žalbe, inspektor može odgoditi izvršenje odluke, ako se time ne ugrožava sigurnost zračne plovidbe (safety), odnosno sigurnost u civilnom zrakoplovstvu (security).
- (4) Protiv odluke generalnog direktora iz stava (1) ovog člana nije dozvoljena žalba.

Član 129.

(Pravilnik o obavljanju inspeksijskog i stručnog nadzora)

Bliže odredbe o načinu obavljanja inspeksijskog i stručnog nadzora i drugim pitanjima značajnim za zrakoplovni inspeksijski i stručni nadzor utvrdit će se posebnim propisom koji donosi BHDCA.

DIO DVANAESTI - ADMINISTRATIVNE ODREDBE

Član 130.
(Žalba)

- (1) Protiv odluke koju u prvom stepenu, na osnovu propisa BiH o zrakoplovstvu, donese BHDCA dozvoljena je žalba.
- (2) Žalba protiv odluke koja se odnosi na plovidbenost i uticaj zrakoplova na okolinu, uslove za obavljanje poslova letačkog osoblja, letačke operacije, radnje u zraku i kontrolu zračnog saobraćaja ne odgađa izvršenje.
- (3) Žalba se podnosi Ministarstvu.

Član 131.
(Komisija za žalbe)

- (1) Postupak po žalbi vodi komisija za žalbe, koja, po pravilu, ima tri člana, koji su službena lica koja nisu učestvovala u postupku donošenja prvostepenog akta.
- (2) Ministarstvo, na prijedlog generalnog direktora, odlukom određuje uslove za imenovanje članova komisije za žalbe za pojedinu stručnu oblast u kojoj komisija za žalbe odlučuje.
- (3) U skladu sa uslovima iz stava (1) ovog člana, Ministarstvo imenuje ad hoc komisiju za žalbe za odlučivanje po pojedinačnim žalbama.

Član 132.
(Pravila postupka)

- (1) Komisija za žalbe pri vođenju postupka na odgovarajući način primjenjuje pravila postupka iz Zakona o upravnom postupku, ako međunarodnim ugovorima ili odgovarajućim propisima Evropske unije nije određeno drugačije.
- (2) Komisija za žalbe priprema nacrt rješenja.

DIO TRINAESTI - KAZNE NE ODREDBE

Član 133.
(Kaznene odredbe)

- (1) Novčanom kaznom u iznosu od 5.000 KM do 100.000 KM kaznit će se za prekršaj fizičko ili pravno lice koje:
 - a) onemogućiti slobodan pristup zrakoplovima, objektima, informacijama i dokumentaciji, zrakoplovnim inspektorima ili licima ovlaštenim za stručni nadzor (čl. 125.);
 - b) ne posjeduje važeću aerodromsku potvrdu (čl. 37.);
 - c) ne posjeduje važeću potvrdu zračnog operatera AOC (čl. 93.);
 - d) ne posjeduje važeću radnu dozvolu zračnog operatera-Operating licence (čl. 94.);
 - e) ne posjeduje Potvrdu za pružanje usluga iz zraka (čl. 92. stav (2));
 - f) ne posjeduje Rutnu dozvolu za obavljanje redovnog zračnog saobraćaja (čl. 95.);
 - g) ne posjeduje odobrenje za obavljanje neredovnog zračnog saobraćaja (čl. 96.);
 - h) ne posjeduje obavezno osiguranje (čl. 119.);
 - i) ne primjenjuje Program sigurnosti (čl. 103.);
 - j) ne postupa u skladu s članom 107. ovog zakona;
 - k) ne posjeduje važeći certifikat (čl. 16.)
- (2) Novčanom kaznom u iznosu od 3.000 KM do 50.000 KM kaznit će se za prekršaj fizičko ili pravno lice koje:
 - a) se ne podvrgne testovima i ispitivanjima koje zahtijeva BHDCA (čl. 90.);
 - b) ne vrati isprave i knjige nakon brisanja iz Registra (čl. 62. stav (5));
 - c) ne vrati potvrdu o plovidbenosti BHDCA nakon ukidanja (čl. 70.);
 - d) ne postupa u skladu s naredbama o plovidbenosti (čl. 73.);
 - e) ne posjeduje važeću potvrdu osoblja za održavanje (čl. 75.);
 - f) ne posjeduje ažurirane isprave i knjige (čl. 79.);
 - g) ne posjeduje važeću dozvolu, ili potvrdu o validaciji, ili potvrdu o obučenosti (čl. 81. stav (2) i čl. 83.);

- h) ne obavijesti BHDCA o okolnostima koje utiču na njegovu sposobnost da vrši ovlaštenja iz njegove dozvole (čl. 86. stav (1));
 - i) ne izvjesti BHDCA o svim promjenama koje mogu štetno djelovati na pitanja koja su bila osnov za izdavanje potvrde ili specifikacije operacija (čl. 93. stav (5))
- (3) Novčanom kaznom u iznosu od 1.000 KM do 20.000 KM kaznit će se za prekršaj fizičko ili pravno lice koje:
 - a) ne šalje izvještaje ili šalje nepotpune izvještaje BHDCA-u o nesrećama i incidentima (čl. 116.);
 - b) ne obavijesti policiju, komisije ili istražioca (čl. 110. stav (3));
 - c) ne postupa u skladu s pravilima i propisima za sportsko, amatersko i slobodno letenje (čl. 121. stav (1)).
 - (4) Ako ustanovi da postoji osnovana sumnja u pogledu izvršenja prekršaja navedenog u st. (1), (2) i (3) ovog člana, zrakoplovni inspektor pokreće postupak pred nadležnim sudom za prekršaje, u skladu s odgovarajućim zakonskim postupkom.
 - (5) Za prekršaj iz st. (1), (2) i (3) ovog člana kaznit će se i odgovorno lice u pravnom licu koje je izvršila prekršaj.
 - (6) Utvrđivanje odgovornosti i izricanje mjera po ovom zakonu ne isključuje utvrđivanje odgovornosti i izricanje mjera utvrđenih drugim zakonima.

DIO ČETRNAESTI- PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 134.
(Pravni kontinuitet)

BHDCA će nastaviti pravni kontinuitet Direkcije za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine uspostavljene Zakonom o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 2/04).

Član 135.
(Osoblje)

- (1) BHDCA će preuzeti svo osoblje zaposleno u Federalnoj direkciji za civilno zrakoplovstvo/avijaciju Federacije Bosne i Hercegovine i Republičkoj direkciji za civilnu zračnu plovidbu Republike Srpske koji obavljaju poslove koji spadaju u nadležnost BHDCA.
- (2) Preuzeto osoblje bit će raspoređeno na odgovarajuća radna mjesta uzimajući pri tome u obzir stručnu spremu, zadatke i dužnosti koje ti zaposleni obavljaju u momentu stupanja na snagu ovog zakona.

Član 136.
(Usklađenost propisa s ovim zakonom)

BHDCA se obavezuje da sve propise donesene na osnovu Zakona o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 2/04) uskladi s ovim zakonom u roku od 12 mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 137.
(Prestanak važenja)

- (1) Stupanjem na snagu ovog zakona prestaje važiti Zakon o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 2/04).
- (2) Zaključno sa 31.12.2009. prestaje primjena odluka o delegiranju funkcija:
 - a) Odluka o delegiranju funkcija u oblasti "Plovidbenost" ("Službeni glasnik BiH", br. 44/04),
 - b) Odluka o delegiranju u oblasti "Organizacije za zrakoplovnu obuku" za održavanje ("Službeni glasnik BiH", br. 44/04),
 - c) Odluka o dodjeljivanju dužnosti u području "Odobrena organizacija za održavanje" ("Službeni glasnik BiH", br. 44/04),
 - d) Odluka o delegiranju funkcija entitetskim direkcijama iz oblasti izdavanja dozvola i zrakoplovne medicine, aerodroma, aerodromskih službi i objekata, izdavanja potvrda zračnom operateru, odobravanja letova, sigurnosti civilnog zrakoplovstva i zrakoplovne statistike ("Službeni glasnik BiH", br. 28/04),

- e) Odluka o delegiranju ovlaštenja za pružanje usluga kontrole zračnog saobraćaja ("Službeni glasnik BiH", br. 16/05).
- (3) Generalni direktor BHDCA može posebnom odlukom staviti i prije isteka roka van snage odluke iz stava (2) ovog člana ako se za to steknu uslovi.
- (4) Nakon prestanka važenja odluka iz stava (3) ovog člana funkcije i dužnosti koje su bile delegirane ili dodijeljene ovim odlukama obavljat će, u skladu sa zakonom, BHDCA i pružalac usluga.
- (5) Ostali propisi doneseni na osnovu Zakona o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 2/04) ostaju na snazi ako nisu u suprotnosti s ovim zakonom.

Član 138.

(Stupanje na snagu)

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

PSBiH broj 349/09
27. aprila 2009. godine
Sarajevo

Predsjedavajući Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine BiH	Predsjedavajući Doma naroda Parlamentarne skupštine BiH
Beriz Belkić , s. r.	Ilija Filipović , s. r.